

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Beslut om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun, Skåne län

Beslut

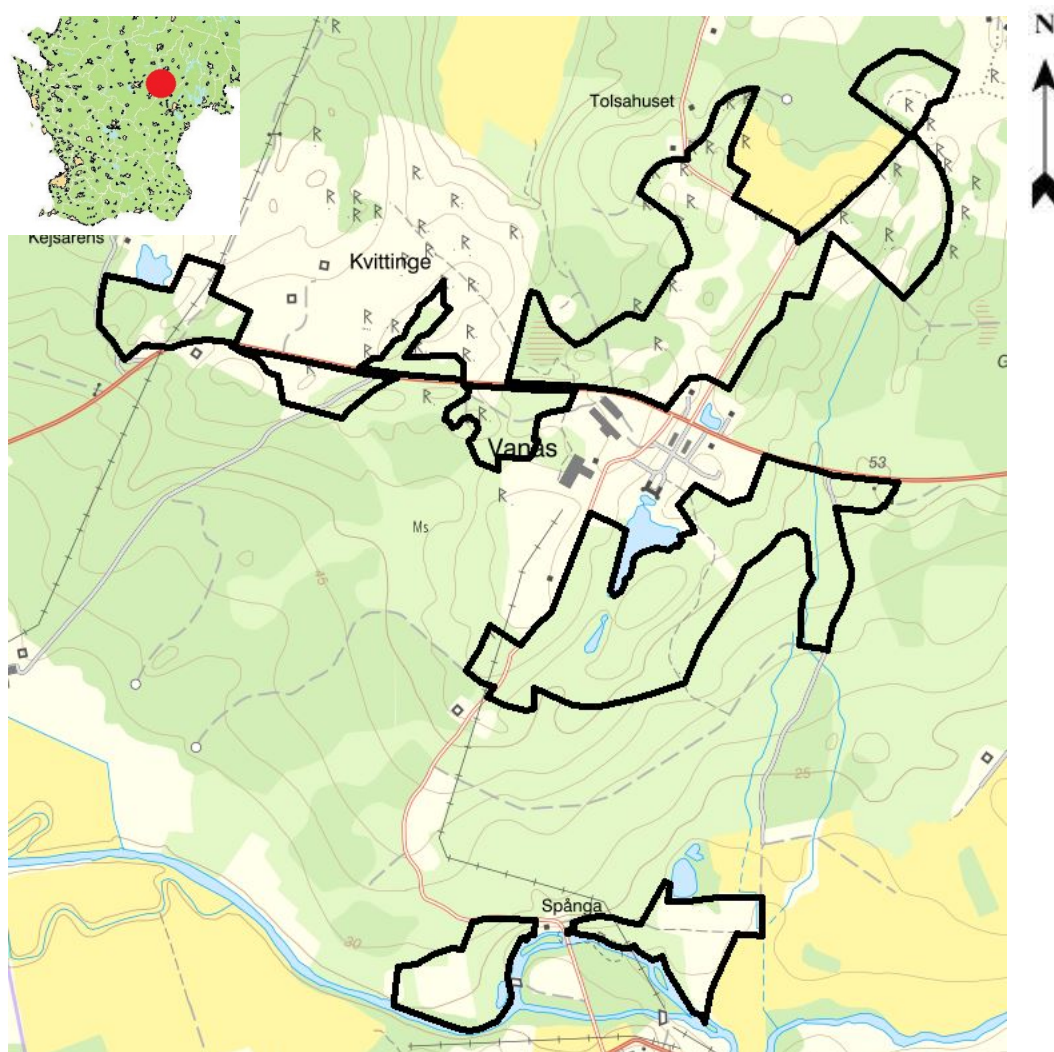
Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Med stöd av 3 § Förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, (bilaga 5).

Länsstyrelsen utser Wanås Gods AB som förvaltare för den del av naturreservatet som framgår av bifogad karta (bilaga 4). Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Postadress	Besöksadress	Telefon / Fax	Bankgiro	E-post och webb	Sociala medier
205 15 Malmö	Södergatan 5	010-224 10 00 vx	102-2847	skane@lansstyrelsen.se	Facebook: lansstyrelsenskane
291 86 Kristianstad	Ö Boulevarden 62 A	010-224 11 00		www.lansstyrelsen.se/skane	Twitter: @lstskane

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Naturreseptatet är utmärkt med heldragen svart linje. Skala cirka 1:15 000

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Wanås
Kommun	Östra Göinge
Natura 2000 ID	SE0420323
Gränser	Området begränsas av mitten av svart heldragen linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Del av Wanås 3:12 och Knislinge 15:2, Östra Göinge kommun
Markägare	Enskild
Läge	Cirka 2,5 km väster om Knislinge
Kartblad	Topografiska kartan: 3D NO Kristianstad
Koordinater	X 440640, Y 6226850 (SWEREF 99TM)
Naturgeografisk region	Nr 7, Skånes sediment och horstområde
Vegetationszon	Nemorala zonen (södra lövskogsregionen)
Inskrivna nyttjanderätter	Uppgifter finns i akten
Gemensamhetsanläggningar	Uppgifter finns i akten
Areal	Cirka 124,8 hektar, varav land 124,8 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen Skåne och Wanås Gods AB

Syftet med naturreservatet

1. bevara biologisk mångfald,
2. vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
3. skydda och återställa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och nyskapa värdefulla naturmiljöer. Områdets grova träd ska bevaras och vårdas. Områdets ädellöv- och lövsumpskogar och naturbetesmarker med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. De i området förekommande skyddsvärda arterna och deras livsmiljöer ska skyddas och nyskapas.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Bevara och vårda områdets grova träd.
- Tillse att det finns nya ersättningsträd, i synnerhet av ek. Plantorna ska härstamma från ekar som växer i området,
- Bevara, restaurera och utveckla en flerskiktad ädellöv- och lövsumpskog, med inslag av luckor och gläntor, ålders- och artmässig variation och förekomst av död och döende ved av olika arter, stadier och grovlekar,
- Skydda en livsmiljö för skyddsvärda arter.

- Gynna i området förekommande habitatlistad¹, rödlistad² eller sällsynt art, knutna till grova träd och eller ädellövskog,
- Inplantera för området lämpliga hotade eller sällsynta arter, knutna till grova träd och eller ädellövskog,
- Bevara och restaurera naturbetesmarker med grova träd, blommande buskar och en rik fåltflora,
- Beta delar av området,
- Ej transportera ut någon form av lövved,
- Röja bort uppväxande granar,
- Ta bort främmande arter av träd och buskar,
- Bevara, restaurera och utveckla de faunistiska, floristiska och mykologiska värdena inom området,

¹ Arter som förekommer i Rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter,

² Arter som är förtecknade enligt Artdatabanken som rödlistade i Sverige.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att borra, spränga, gräva, plöja, schakta, fylla ut eller dika eller annan markberedning,
2. uppföra ny byggnad, mast, luftledning, vindkraftverk eller annan anläggning,
3. anordna upplag,
4. avverka levande eller döda träd och buskar och/eller bortföra lövved,
5. så eller plantera träd, buskar, eller växter,
6. hålla hästar som gnager på bark inom naturreservatet,
7. hålla får inom området, annat än i restaureringssyfte,
8. tillföra kemiska bekämpningsmedel,
9. åstadkomma körskador i ädellöv- eller lövsumpskogsbestånd,
10. inplantera för området främmande växt- eller djurarter.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av och upplysning om naturreservatet,
2. skötsel av mark innefattande naturvårdsåtgärder (röjning, avverkning, skapande av död/döende ved, plantering av lövträd, inhängning av föryngringsytor, borttagande av främmande och/eller invasiva arter), enligt bilaga 2,
3. skötsel av betesmark, omfattandes avverkning av träd och buskar, betning, plantering och sådd av träd och buskar, bränning, enligt bilaga 2,
4. utförande av åtgärder för habitatlistade, rödlistade eller sällsynta arter knutna till grova träd och eller ädellövsskog,
5. Länsstyrelsens inplantering av inhemska arter vilka är knutna till grova träd och eller ädellövskog,
6. uppföljning av områdets skötsel, undersökningar och miljöövervakning av djur-, svamp- och växtlivet samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada levande eller döda stående eller liggande träd,
2. plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens skriftliga tillstånd

3. samla in ryggradslösa djur, t.ex. skalbaggar eller mollusker.

Undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som Länsstyrelsen utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter B1-6.

- åtgärder i samband med förvaltarens eller arrendatorers tillsyn av området eller betesdjur, samt nödvändiga anläggningar och ledningar till dessa (vatten, staket etc) för hållande av djur. Underhåll (röjning, dränering och uppgrusning) av drivgångar för betesdjur.
- normalt underhåll av befintliga vägar och leder eller nedtagning av för allmänheten farliga träd (längs med vägar, leder, stenmuren kring utställningsparken, etc), eller uppkapning av stormfällda träd över väg, led, konstverk, stängsel etc. Trafikverkets restaurering (inklusive nyetablering av träd) och underhåll av allé som går från Vanås – Gryt (A592) och Vanås – Spånga (A599) samt längs väg 2094 (A593). Trafikverkets skötsel av artrik välgång längs väg 2050 inklusive bekämpning av invasiva arter här.
- drift, underhåll och ombyggnad inom gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt av vid tidpunkten för detta beslut befintliga vägar, leder i utställningsparken, uppförda konstverk, dikningsföretag, ledningar och anläggningar tillhörande staten, kommunen, el-, energi- och teledistributör samt markägaren. Inför utförande av arbetet ska naturreservatets förvaltare informeras om åtgärden. Vid akuta underhållsåtgärder kan förvaltaren informeras i efterhand, dock senast inom tre arbetsdagar från det att arbetet har inletts.
- drift och underhåll av laga kraftvunnen vattendom med tillhörande tillstånd för bedrivande av kraftverksamhet i Almaån och därtill hörande fisktrappa, dammluckor och bro.

Från föreskrifterna gäller följande undantag:

- A1 gäller ej anläggningsarbeten i samband med uppförande av nytt konstverk/installation eller ny led inom utställningsparken, under förutsättning att bevarandestatusen eller grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) ej påverkas negativt. Avverkade träd ska utläggas som död ved på annan plats i naturreservatet.
- A1 gäller ej, efter samråd med länsstyrelsen, nedgrävning av luftledning.
- A1 gäller ej rensning av dike (till tidigare djup och bredd) markerat på bilaga 3. Rensmassorna från dike i betesmark ska utläggas på åkermark utanför naturreservatet. Rensmassor från dike i skogsmark får utbredas på intilliggande skogsmark.

- A2 gäller ej uppförande av ny skulptur/installation inom utställningsparken, under förutsättning att bevarandestatusen eller grova träd ej påverkas negativt. Avverkade träd ska utläggas som död ved på annan plats i naturreservatet.
- A2 gäller ej uppförande av jaktorn.
- A4 gäller ej avverkning av träd och buskar av igenväxningskaraktär på betesmark eller som växer in över betesmark, efter förvaltarens godkännande, eventuellt utfallande virke tillfaller markägaren,
- A4 gäller ej markägarens gallring eller slutavverkning av befintliga avdelningar med granskog, där markägaren äger rätten till virket, samt ta väg över betesmark, enligt bilaga 3. Granskogen ska nedtas före 2030-12-31.
- A4 gäller ej jakträttsinnehavarens röjning av befintliga siktgator för jakt. Flytt eller upptagande av nya siktgator är förbjudet utan länsstyrelsens tillstånd. Vid beslut om avslag kan fastighetsägaren kan vara berättigad till ersättning.
- A4 gäller ej röjning av sly och inväxande grenar längs leder eller kring konstverk/installationer.
- A4 och C1 gäller ej röjning av buskar och träd på och vid samt längs med stig till C.A Cederborgs författarhem.
- A7 gäller ej hållande av får på del av Holms gamla tomt, enligt bilaga 3.
- B2 gäller ej befintliga exotiska träd eller buskar inom utställningsparken.
- C2 gäller ej för insamling av enstaka beläggsexemplar under förutsättning att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna eller att arten är klassad som rödlistad samt att inrapportering sker av fyndet till Artportalen.
- C3 gäller ej håvning, handplockning eller annan selektiv metod, som inte förstör djurets livsmiljö, med efterföljande återutsättning inom naturreservatet. Enstaka exemplar får samlas in under förutsättning att det inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fållor inte används samt att arten rapportera till Artportalen.

Föreskrifterna gäller inte tjänstemän från Länsstyrelsen i samband med tillsyns-, övervaknings och förvaltningsuppdrag.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, (SFS1998:812),
- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 7 kap 13-18 §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelserna, gäller parallellt med reservatsföreskrifterna och skötselplanen,
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- Kulturmiljölagen (1988:950) med krav på tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- 15 kap 26 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.

Allemansrätten

Allemansrätten har stor betydelse för våra möjligheter att vistas i naturen, den ger oss alla möjligheten att tillfälligt och hänsynsfullt vara i naturen. Även organisationer och turistföretag kan dra nytta av allemansrätten i sin verksamhet även om allemansrätten i grunden gäller för enskilda individer. Samtidigt medför allemansrätten också skyldigheter att inte förstöra något eller störa markägaren eller andra som är ute i naturen. För större grupper kan det vara lämpligt att ha en dialog med markägaren innan. Inom naturreservat kan delar av allemansrätten vara begränsad genom reservatsföreskrifter.

Vid aktiviteter som inte förbjuds av reservatsföreskrifterna och som kan medföra en väsentlig skada på naturmiljön, såsom markslitage eller påverkan på djurlivet vid t ex större tävlingar, friluftsarrangemang mm. ska anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken ske med Länsstyrelsen.

Beskrivning av området

Landskap och geovetenskapliga bevarandevärden

Naturreservatet ligger väster om Knislinge. Berggrunden utgörs av granit med ett inslag av en diabasgång i väst-östlig riktning norr om Almaån. Jordarten består i all huvudsak av sandig morän. Gränsen för naturreservatet går i strandkanten gentemot Almaån.

Biologiska bevarandevärden

Wanås utgör ett kärnområde gällande grova ekar och bokar i Skåne. Här finns över 1200 grova träd på landskapsnivå, varav över 1100 av dem hamnar inom naturreservatet, Skånes femte grövsta ek, Snapphaneeken är en av dem. Området innehåller både sekundära naturskogsmiljöer och ekhagar. Områdets storlek och ingående miljöer gör det möjligt att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för en mängd hotade arter, däribland läderbagge åtgärdsprogramsart och upptagen i art- och habitatdirektivet (bilaga II och IV). Minst 45 rödlistade arter har påträffats under de tre senaste decennierna. Totalt 25 nyckelbiotoper på en areal av över 51 hektar har identifierats inom området. Det finns rikligt med grova högstubbar och lågor i området. I skogsfältskiktet förekommer arter som gulplister, ormbär och skogsbingel samt den av människan införda blekbalsaminen. I skogen har både mindre flugsnappare och lundsångare hörts. I området finns minst 12 olika fladdermusarter, som barbastell (NT), brunlångöra (NT), nordfladdermus (NT) och sydfladdermus (NT). I ekhagarna växer bl.a. saffransticka (CR) och oxtungsvamp (NT) och här finns ett mindre bestånd av läderbagge (VU) och åtgärdsprogramsart.

Friluftsvärden

Delar av området utgörs i dagsläget av en avgiftsfinansierad utställningspark där markägaren har upplåtit marken till den icke vinstdrivande stiftelsen Wanås Utställningar. Stiftelsen låter producera och sköter underhåll av konstverken i parken samt bedriver en pedagogisk verksamhet med guidade visningar och work shops för ca 10 000 skolbarn. Stiftelsen hade ca 35 000 betalande besökare till parken 2017. Det föreligger enligt Naturvårdsverket inga hinder att inrätta ett naturreservat på mark där allemansrätten gällande möjligheten att färdas fritt ej gäller. Det är viktigt att all information om naturreservatet tydligt klargör detta. Friluftsliv ingår inte som del av syftet med att inrätta naturreservatet, utan att det är att långsiktigt värna naturvärdena.

Skälen för beslutet

Enligt 7 kap 4 § miljöbalken (MB) får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, värda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap 5 § MB skall skälen i ett beslut om att bilda naturreservat anges. I beslutet skall också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Enligt 7 kap 6 § MB får länsstyrelsen eller kommunen, om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Enligt 7 kap 30 § MB regleras föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området. Sådana föreskrifter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I de fall kommunen beslutar om skydd av ett område får den meddela sådana föreskrifter.

Det föreslagna naturreservatet har höga naturvärden och har potential att få ännu högre. Det föreslagna naturreservatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårds- och friluftslivssynpunkt avseende regional och kommunal nivå och omfattas eller ingår i:

- **Riksintresse enligt 4 kap MB:** Delar av området utgör ett Natura 2000 SCI område, Vanås SE 0420322, 72,7 hektar
- **Länets naturvårdsprogram:** Stora delar av det norra och mellersta området utgör ett klass 1 område, Vanås slottsmiljö med omgivning. Området vid Almaån utgör ett klass 2 område (Spånga-Almaån). Klass 1 utgör särskilt höga naturvärden och klass 3 höga naturvärden.
- **Grova träd:** Inom naturreservatet finns cirka 1135 (+ ev 49) grova träd, främst ek och bok. Ytterligare något 100-tal grova ekar och bokar finns spridda i närområdet. Snapphaneeken mätte år 2003, 7,5 meter i omkrets och var år 2003 nummer fem i storleksordningen av de då levande ekarna i Skåne.
- **Rödlistade arter:** I området har minst ett 45 rödlistade arter påträffats. Däribland saffransticka (CR), tungticka (EN), fransfladdermus (NT), kardinalfärgad rödrock (NT), gulspurv (NT), spillkråka (NT), skogsalm (CR)

och rosa lundlav (VU). På Snapphaneeken växer matt pricklav (NT) och rödbrun blekspik (NT) som utgör andra fyndet av arten i Skåne.

- **Åtgärdsprogram för hotade arter:** I området finns läderbagge (VU) och rikligt med särskilt skyddsvärda träd, för vilka Naturvårdsverket har tagit fram särskilt åtgärdsprogram för deras bevarande.
- **Skogsstyrelsens utpekande:** 25 stycken nyckelbiotoper finns registrerade om en total areal på 51,1 hektar, varav ädellövnaturskog 27,2 hektar, sekundär ädellövnaturskog 2,2 hektar, hagmark, 19,5 hektar, ädellövträd 1,4 hektar, lövängsrest 1,9 hektar. Vidare finns 3 stycken utpekade naturvärden om en total areal på 2,3 hektar, varav bäckmiljö 1,3 hektar, ädellövskog 0,6 hektar och ädellövträd 0,4 hektar. Slutligen har två sumpskogar pekats ut på totalt 2,6 hektar. En på 2,1 hektar och en på 0,5 hektar.
- **Biotopskydd:** I östra delen ingår ett biotopskydd (244:1996) på 3,5 hektar bestående av ädelnaturskog. Skogsstyrelsen är fortsatt tillsynsmyndighet för biotopskyddet.
- **Strategin för formellt skydd av skog i Skåne län:** Området är utpekad i skogsstrategin som en värdekärna i Helgeåns eklandskap.
- **Grön infrastruktur:** Området utgör ett kärnområde för fladdermöss och är särskilt viktigt för att skapa en grön infrastruktur för dessa inom triangeln Hovdala-Torsebo-Vanås. Området utgör också ett kärnområde för grova träd, varifrån hotade arter som lever på dessa, har möjlighet att sprida sig till grova träd som finns på omgivande marker. Vidare ingår området i en värdestrakt för gräsmarker.
- **Strandskyddat område enligt 7 kap 13-18 §§ MB:** Strandskydd gäller med 100 meter ifrån Almaån.
- **Fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv bilaga 1, för vilka särskilda skyddsområden skall avsättas:** röd glada, *Milvus milvus* (A074) troligen häckande och födosökande, bivråk, *Pernis apivorus* A072 möjligen häckande, kungsfiskare *Alcedo atthis* A229 födosökande, törnskata *Lanius collurio* möjligen häckande och spillkråka, *Dryocopus martius* (A236) häckande, födosökande (främst vintertid).

Länsstyrelsens bedömning

Vanås är ett internationellt sett värdefullt område att skydda och förvalta så att naturvärdena bevaras och utvecklas. Här finns synnerligen många grova träd och en rik biologisk mångfald knuten till dessa. Arealen nyckelbiotop inom området är mycket hög och området har mycket stor betydelse för att bevara fladdermöss på landskapsnivå.

Vanås utställningspark är ett mycket uppskattat besöksobjekt för allmänheten, med anledning av att parken är avgiftsfinansierad, dvs ej allemansrättsligt tillgänglig och övrig mark inom naturreservatet är fragmenterad eller utgörs av betesmark samt att det redan finns lämpliga rundvandningsleder även utanför utställningsparken har länsstyrelsen i samråd med markägaren utelämnat friluftslivsaspekterna ur syftet till naturreservatet.

Ett permanent skydd av området som naturreservat medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen levande skogar och ett rikt växt- och djurliv.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer samt återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter bör området avsättas som naturreservat.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter (bilaga 6) och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt fastställa en skötselplan.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4§ Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifterna innebär vissa inskränkningar av allemansrätten som är nödvändiga för att skydda områdets naturvärden. Restriktionerna är inte av sådan omfattning att de innebär allvarligt försvårande av allmänhetens möjligheter att utnyttja området.

Ärendets handläggning

Fråga om bildande av naturreservatet har väckts av fastighetsägaren till Vanås 3:12 och Knislinge 15:2, Östra Göinge, som ett resultat av KOMET programmet.

Länsstyrelsen har i samråd med markägaren upprättat förslag beslut och skötselplan.

Intrångsersättning har utbetalts till markägaren år 2020.

Ärendet har remitterats och inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötande återfinns i bilaga 6.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat. Skötselplanen finns bilagt till detta beslut, se bilaga 4.

Förvaltning

Länsstyrelsen Skåne är förvaltare av naturreservatet, med undantag av utställningsparken, bilaga 5, som Wanås Gods AB förvaltar. Förvaltarna ska fortlöpa, minst årligen, samråda med varandra och med markägare, konststiftelsen, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen. I första hand ska markägaren tillfrågas gällande åtgärder som ej förvaltarna avser utföra i egen regi.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 8.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning enligt 27§ förordningen om områdesskydd. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Underskrifter

Detta beslut har fattats av länsöverdirektör Ola Melin. I den slutliga handläggningen har även medverkat, miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Cecilia Backe, naturvårdsdirektör Ingela Lundqvist, tf enhetschef enheten för samhällsplanering Hanne Romanus, länsassessor Caroline Tornhill och naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Ola Melin

Johan Johnmark

Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång
3. Karta med markerade områden gällande undantag från föreskrifter
4. Karta över vilket område Wanås Gods AB är förvaltare
5. Skötselplan
6. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden
7. Sändlista
8. Hur man överklagar

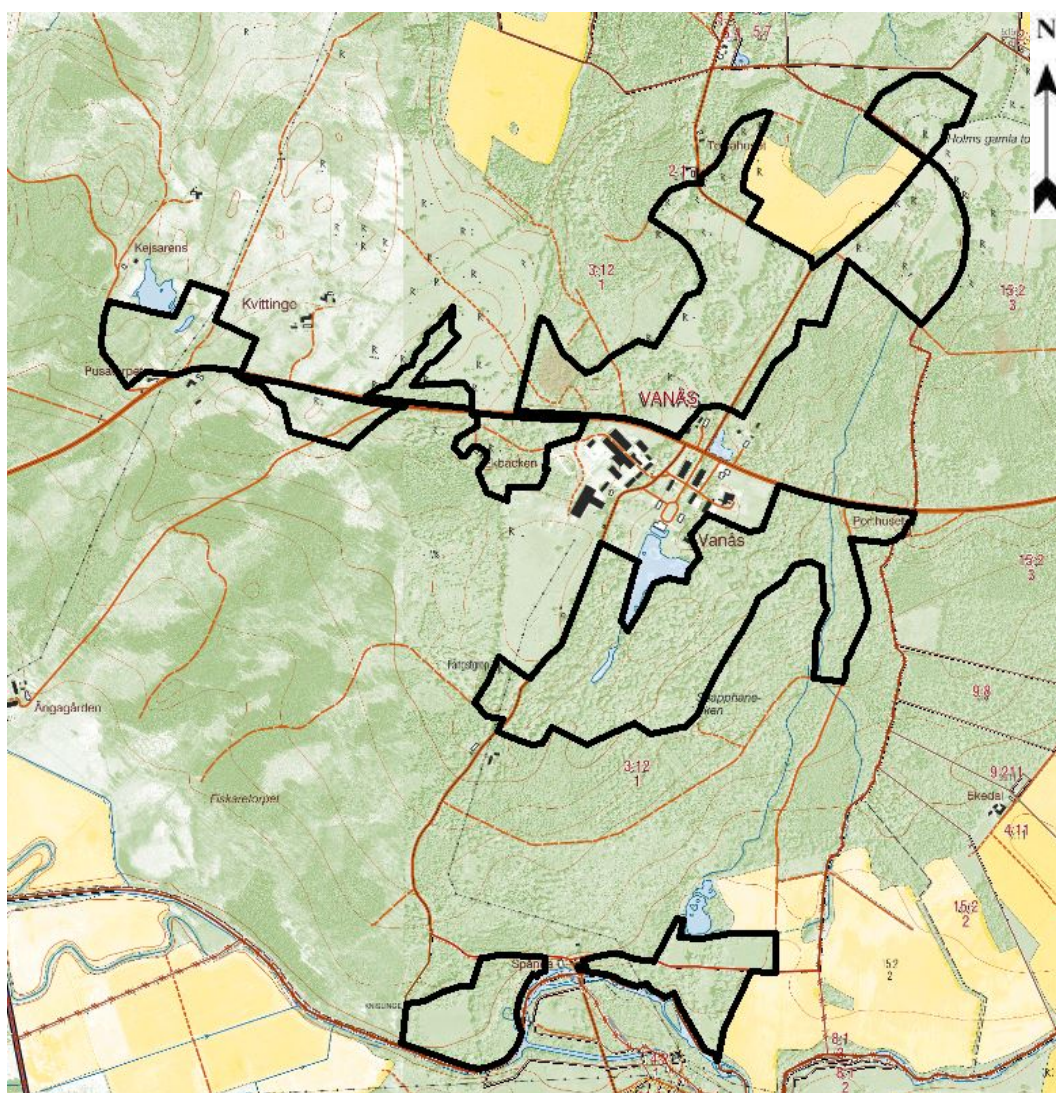
För information om hur Länsstyrelsen Skåne behandlar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 1. Karta med naturreservatets avgränsning

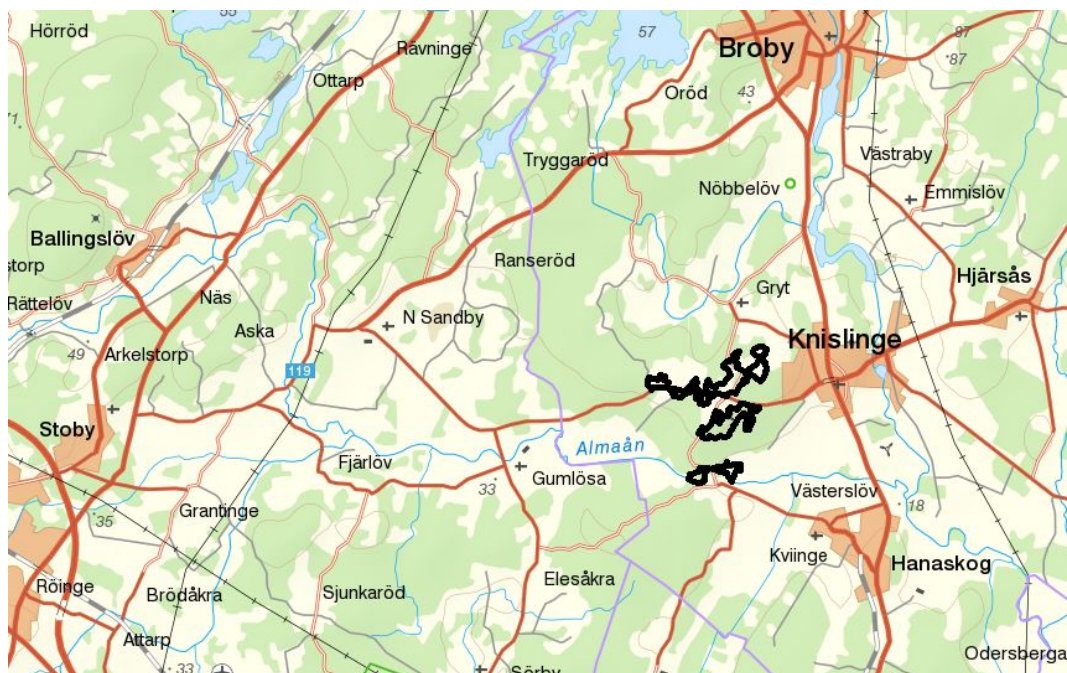
Tillhör beslut den 8 oktober 2020 om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun.

Naturreservatet är utmärkt med heldragen svart linje på kartan. Skala 1:15 000.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

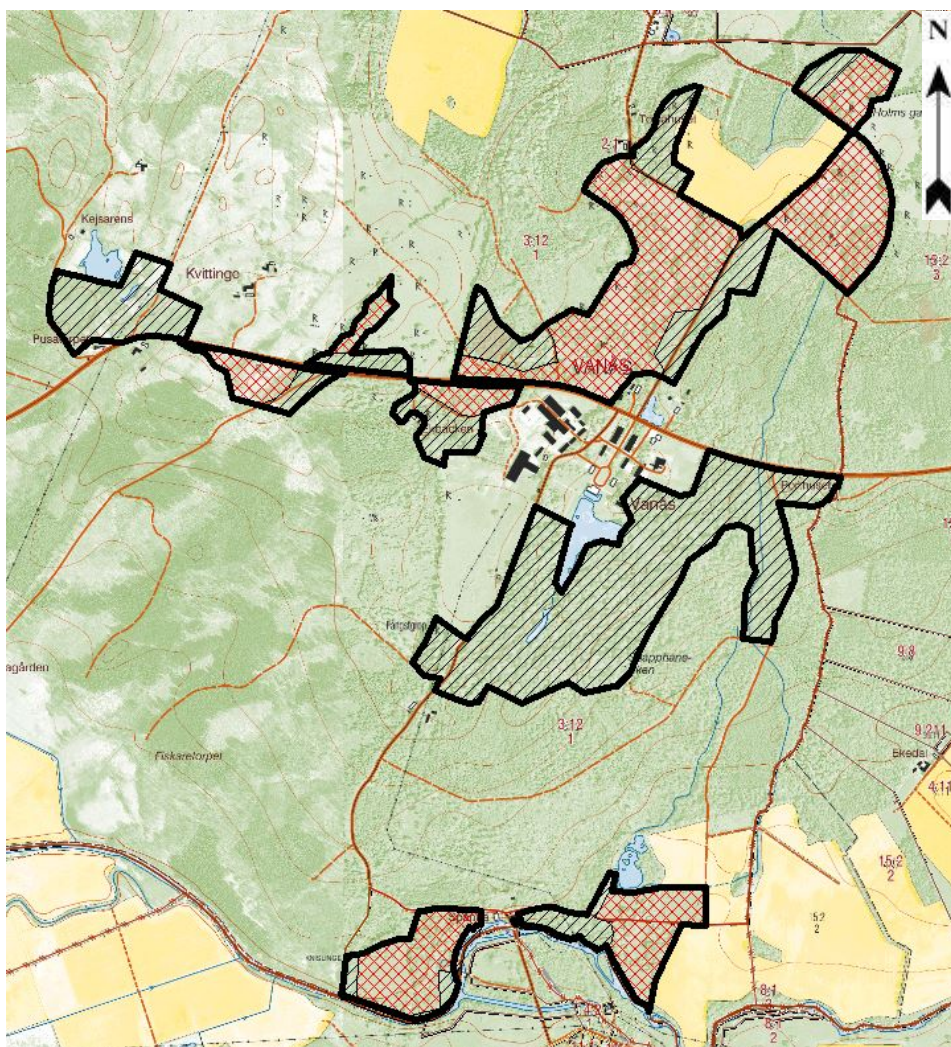
Översiktskarta med svart markerat naturreservat. Skala cirka 1:100 000

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Tillhör beslut den 8 oktober 2020 om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun.

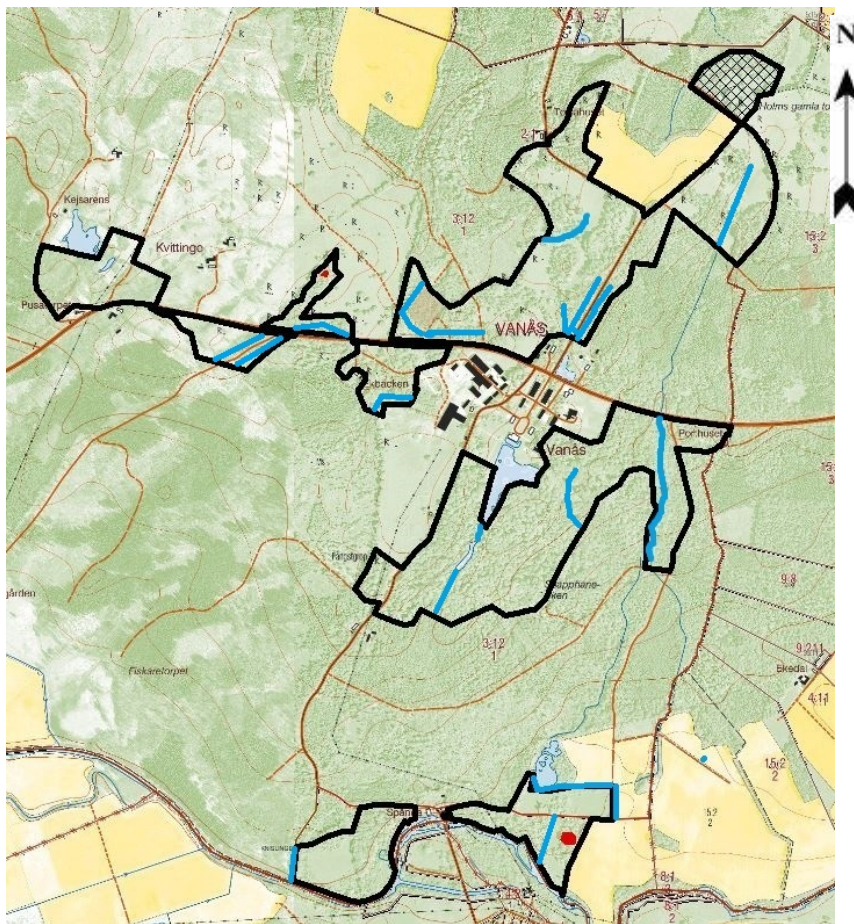
Svart markerat område gäller föreskriften B2
Röd rastret område gäller föreskriften B3
Föreskrifterna B4, B5 och B6 gäller hela området

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 3. Karta med markerade områden gällande undantag från föreskrifter

Tillhör beslut den 8 oktober 2020 om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun.

Röda markeringar gäller ej A4 markägarens gallring eller slutavverkning av befintliga avdelningar med granskog, där markägaren äger rätten till virket, samt ta väg över betesmark. Granskogen ska nedtas före 2030-12-31.

Svart kryssat område gäller ej A7 hållande av får.

Blå områden gäller ej A1 rensning av dike till tidigare djup och bredd, se undantaget gällande rensmassor.

bilaga 3 undantag.docx

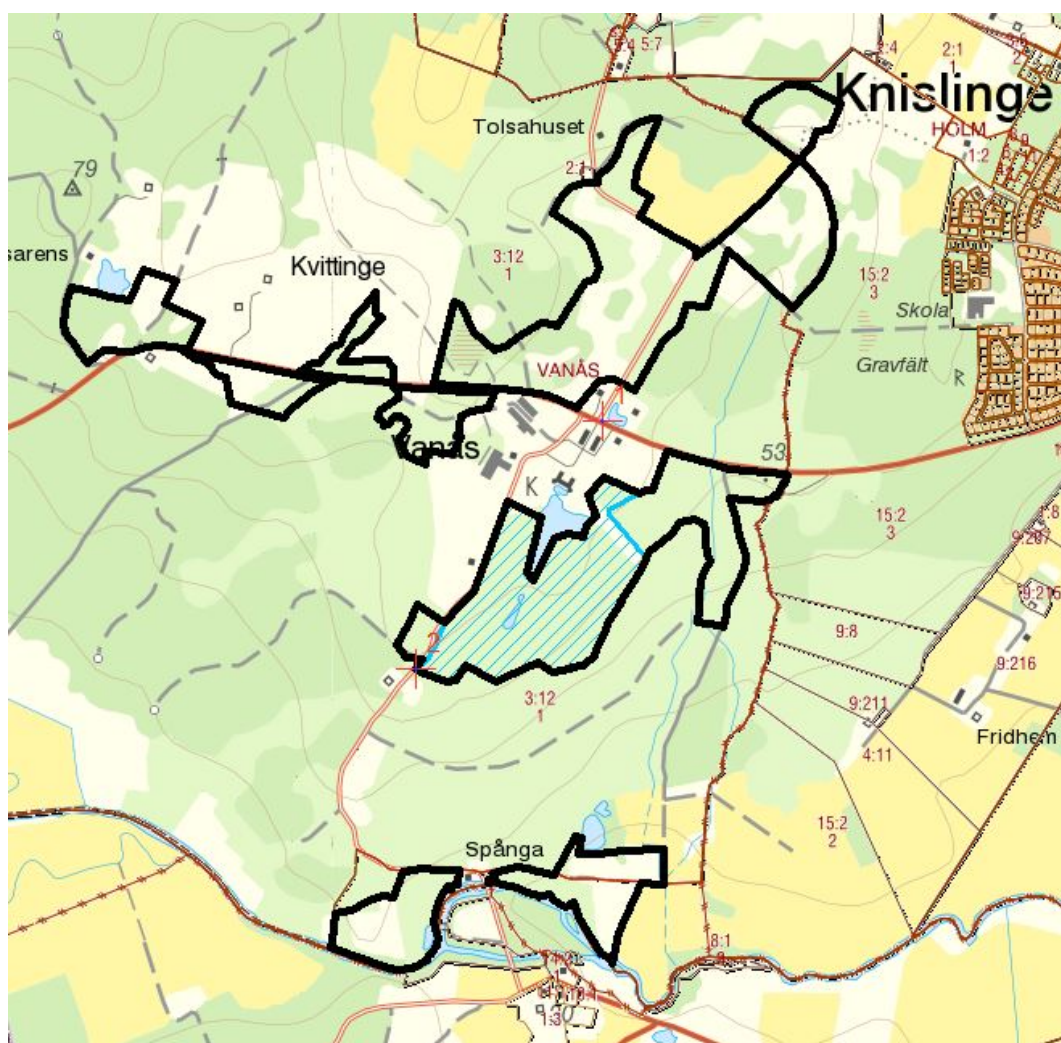
Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Bankgiro	E-post	www
205 15 Malmö	Södergatan 5	010-224 10 00 vx	010-224 11 00	102-2847	skane@lansstyrelsen.se	www.lansstyrelsen.se/skane
291 86 Kristianstad	Ö Boulevarden 62 A					

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 4. Karta över vilket område Wanås Gods AB är förvaltare

Tillhör beslut den 8 oktober 2020 om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun.

Inom blårastrat område (utställningsparken) är Wanås Gods AB förvaltare

Bilaga 6. Skötselplan för naturreservatet Wanås

Tillhör beslut den 8 oktober 2020 om bildande av naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 Syftet med naturreservatet	3
2. ALLMÄN BESKRIVNING OCH BEVARANDEVÄRDEN.....	5
2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning	5
2.2 Områdets bevarandevärden.....	9
2.2.1 Geovetenskapliga bevarandevärden	9
2.2.2 Biologiska bevarandevärden	9
2.2.3 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	10
3. PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL	10
3.1 Bevarandemål	10
3.2 Generella åtgärder.....	12
3.3 Populationsförstärkande åtgärder av arter	12
3.4.1 Åtgärder för vedlevande skalbaggar, fjärilar, humlor och bin	13
3.4.2 Åtgärder för läderbagge (Natura 2000 art)	13
3.4.3 Åtgärder för fladdermöss.....	13
3.4.4 Åtgärder för skogsduva	13
3.4.5 Åtgärder för stare.....	13
3.4 Skötselområden.....	14
4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDENA	14
4.1 Skötselområde Utställningspark cirka 25,6 hektar (Wanås Gods AB är förvaltare).....	14
4.1.1 Beskrivning.....	14
4.1.2 Bevarandemål	15
4.1.3 Skötselåtgärder	16
4.2 Skötselområde Ädellövskog cirka 23,9 hektar	17
4.2.1 Beskrivning.....	17
4.2.2 Bevarandemål	17
4.2.3 Restaureringsåtgärder	17
4.2.4 Skötselåtgärder	18
4.3 Skötselområde Lundmiljö cirka 12 hektar, varav restaurering cirka 12 hektar.....	18
4.3.1 Beskrivning.....	18
4.3.2 Bevarandemål	18
4.3.3 Restaureringsåtgärder	19
4.3.4 Skötselåtgärder	20
4.4 Skötselområde Trädklädd betesmark cirka 48,1 hektar, varav restaureringsmark cirka 3,6 hektar	20
4.4.1 Beskrivning.....	20
4.4.2 Bevarandemål	21
4.4.3 Restaureringsåtgärder	21
4.4.4 Skötselåtgärder	22
4.5 Skötselområde Nektarrika områden cirka 7,5 hektar.....	23
4.5.1 Beskrivning.....	23
4.5.2 Bevarandemål	23
4.5.3 Restaureringsåtgärder	23
4.5.4 Skötselåtgärder	24
4.6 Skötselområde Lövsumpskog cirka 7,2 hektar	24
4.6.1 Beskrivning.....	24

4.6.2 Bevarandemål	25
4.6.3 Restaureringsåtgärder	25
4.6.4 Skötselåtgärder	25
5 FRILUFTSLIV.....	25
5.1 Allmän inledning	22
5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns	25
5.3 Information	25
6 JAKT	26
7 TILLSYN	26
8 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	26
8.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder.....	26
8.2 Dokumentation av skötselåtgärder.....	26
8.3 Uppföljning av kostnader.....	26
9 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN	27
10 KOSTNADER OCH FINANSIERING	27
10.1 Ekonomisk utredning.....	27
10.2 Finansiering av förvaltningen	27
11 PRIORITERING AV ÅTGÄRDER OCH KOSTNADSANSVAR	27
12 RÖDLISTADE ARTER ENLIGT ARTDATABANKEN 2020.....	30
13 KÄLLOR	32
13.1 Litteratur	32
13.2 Kartor	32

BILAGOR

A. Skötselområden

B. Målbild

1. Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men, för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel- vilken redovisas i detta dokument

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t ex en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl. a. naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1.1 Syftet med naturreservatet

1. bevara biologisk mångfald,
2. vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
3. skydda och återställa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och nyskapa värdefulla naturmiljöer. Områdets grova träd ska bevaras och vårdas. Områdets ädellöv- och lövsumpskogar och naturbetesmarker med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. De i området förekommande skyddsvärda arterna och deras livsmiljöer ska skyddas och nyskapas.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Bevara och vårda områdets grova träd.
- Tillse att det finns nya ersättningsträd, i synnerhet av ek. Plantorna ska härstamma från ekar som växer i området,
- Bevara, restaurera och utveckla en flerskiktad ädellöv- och lövsumpskog, med inslag av luckor och gläntor, ålders- och artmässig variation och förekomst av död och döende ved av olika arter, stadier och grovlekar,
- Skydda en livsmiljö för skyddsvärda arter.
- Gynna i området förekommande habitatlistad¹, rödlistad² eller sällsynt art, knutna till grova träd och eller ädellövskog,
- Inplantera för området lämpliga hotade eller sällsynta arter, knutna till grova träd och eller ädellövskog,
- Bevara och restaurera naturbetesmarker med grova träd, blommande buskar och en rik fältflora,
- Beta delar av området,
- Ej transportera ut någon form av lövved,
- Röja bort uppväxande granar,
- Ta bort främmande arter av träd och buskar,
- Bevara, restaurera och utveckla de faunistiska, floristiska och mykologiska värdena inom området,

¹ Arter som förekommer i Rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter,

² Arter som är förtecknade enligt Artdatabanken som rödlistade i Sverige.

2. Allmän beskrivning och bevarandevärden

2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Området har nyttjats av människor sedan lång tid tillbaka. Fornlämningar finns i området, se kapitel 2.2.3.

Karta över säteriet Wanås år 1800

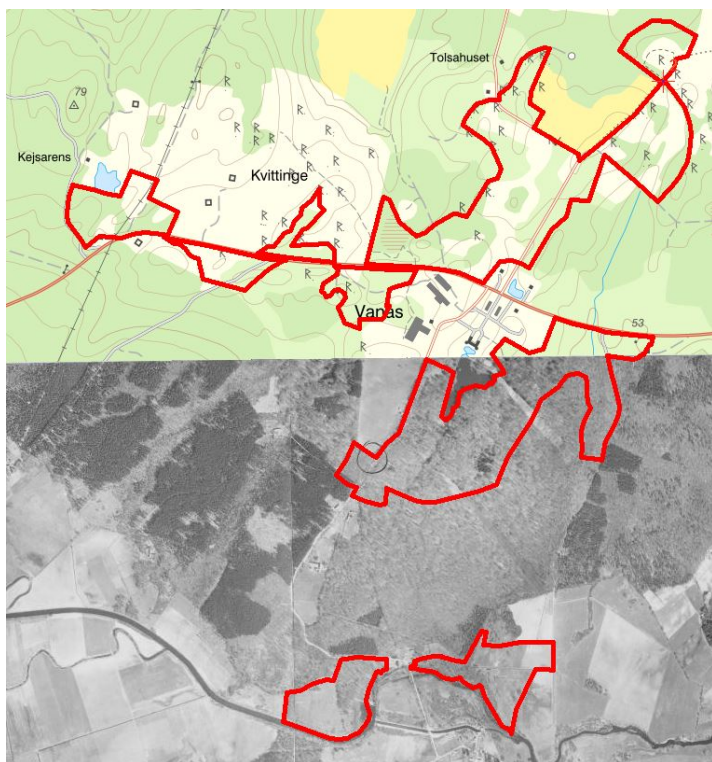
Områden markerade med Q (ser ut som en 2 i karta ovan) beskrivs med att höglänta marker uti parken är mer och mindre beväxt med ek, bok och hassel. Område R beskrivs som förr varit brukade som åker men nu är äng. S beskrivs som två små dammar som till större delen är igenvuxna samt med löv fyllda. Området närmast vägen (Knislinge-N. Sandby) är benämnd Skogvaktarens äng, området därunder benämnt W utgörs av åker som medelst dess sankt läge hädanefter ska nyttas till äng.

Generalstabskartan från år 1865. Visar att området till stora delar var täckt med lövskog

Häradsekonomiska kartan från 1926-34. Visar parken, vita områden med grön kant utgör betesmarker. Gula områden är åkermark. Resterande mark är skogsmark.

Flygbild från år 1947. Tyvärr har enbart delar av området flygfotograferats.

Ortofoto från år 2018. Uppvisar stora likheter med tidigare års kartor. Det är främst området längst uppe i nordväst som har vuxit igen.

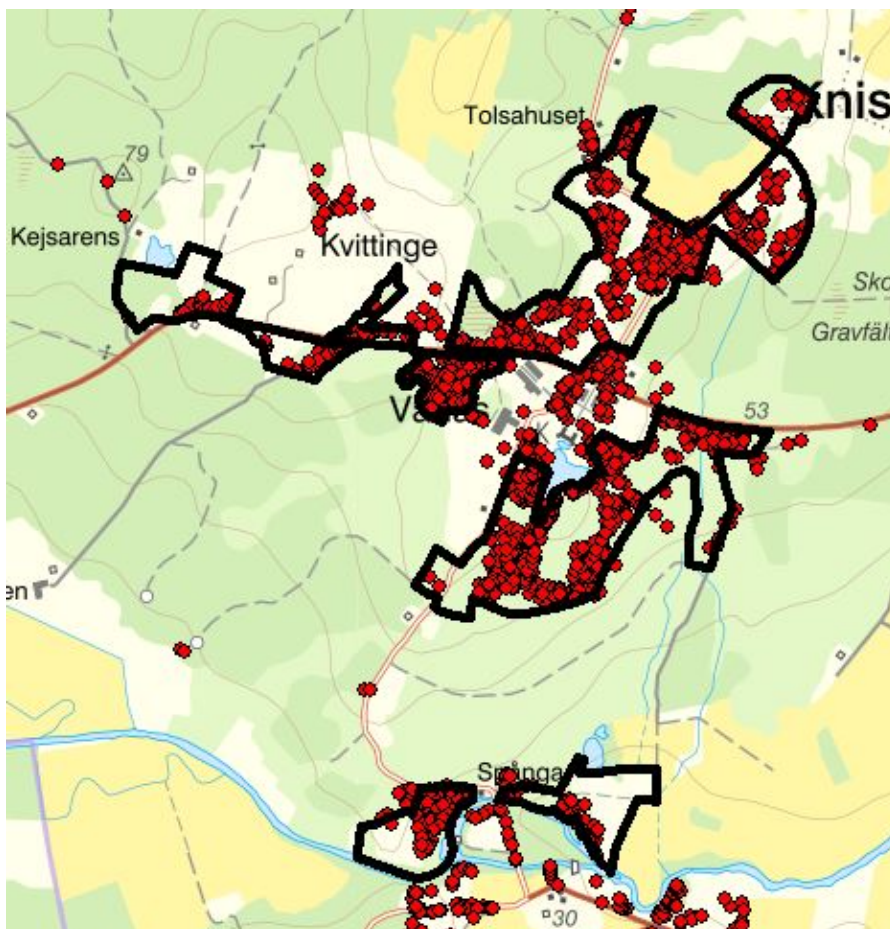
2.2 Områdets bevarandevärden

2.2.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Naturreservatet ligger väster om Knislinge. Berggrunden utgörs av granit med ett inslag av en diabasgång i väst-östlig riktning norr om Almaån. Jordarten består i all huvudsak av sandig morän. Gränsen för naturreservatet går i strandkanten gentemot Almaån.

2.2.2 Biologiska bevarandevärden

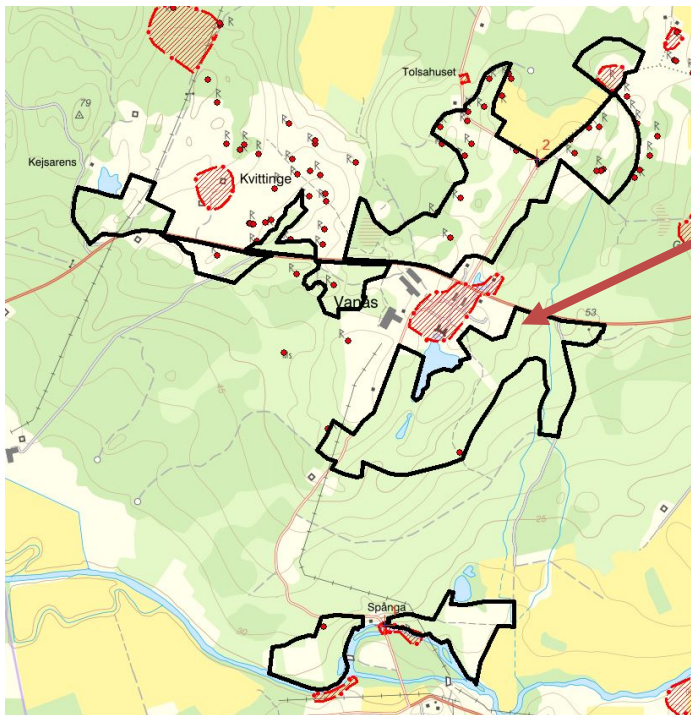
Wanås utgör ett kärnområde gällande grova ekar och bokar i Skåne. Här finns över 1200 grova träd på landskapsnivå, varav över 1100 av dem hamnar inom naturreservatet, Skånes femte grövsta ek, Snapphaneeken är en av dem. Området innehåller både sekundära naturskogsmiljöer och ekhagar. Områdets storlek och ingående miljöer gör det möjligt att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för en mängd hotade arter, däribland läderbagge åtgärdsprogramsart och upptagen i art-och habitatdirektivet (bilaga II och IV). Minst 45 rödlistade arter har påträffats under de tre senaste decennierna. Totalt 25 nyckelbiotoper på en areal av över 51 hektar har identifierats inom området. Det finns rikligt med grova högstubbar och lågor i området. I skogsfältskiktet förekommer arter som gulplister, ormbär och skogsbingel samt den av människan införda blekbalsaminen. I skogen har både mindre flugsnappare och lundsångare (VU) hörts. I ekhagarna växer bl.a. saffransticka (CR) och oxtungsvamp (NT).

Karta med markerade grova träd kring Wanås

2.2.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Området ligger på Wanås Gods marker. Området har varit bebott av människan under mycket lång tid. Slottet hade en framträdande roll under Skånska kriget 1675-79. I den grova eken Snapphaneeken sägs snapphanar ha blivit hängda av svenskarna. Resterna av författaren C.A Cederborgs barndomshem, vars far var trädgårdsmästare på Wanås ligger något österut från godskontoret. Platsen är utmärkt med skylt i terrängen.

Fornlämningarna i området.

3 Planerad markanvändning och skötsel

3.1 Bevarandemål

Bevarandemålen är långsiktiga och det som gäller när området har gynnsam bevarandestatus. Det är viktigt att påpeka att de måste revideras allt eftersom ny kunskap kommer fram.

Ett övergripande bevarandemål för typiska arter i området är:

- Artrikedomen och arttätheten i områdets befintliga habitat ska bevaras och utvecklas.
- Förekomsten av rödlistade växt-, svamp- och djurarter, som är knutna till området, ska bevaras och utvecklas, så att de kan förny sig i långsiktigt livskraftiga populationer.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
*9020, Boreonemoral ädellövskog ♦	25,4	7,6	33,0
9070, Trädklädd betesmark ♦	20,4	1,1	21,5
<i>Undergrupp 9071, Trädklädd betesmark - Ekhagar</i>	2,1		2,1
9130, Näringsrik bokskog ♦	4,4	2,0	6,4
9160, Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog ♦	5,2		5,2
Total areal naturtyper	68,2		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
♦ Ej ännu av Regeringen beslutad areal.			
Naturtypen 9020 har minskat med 1,5 hektar.			
Naturtypen 9070 har minskat med 0,2 hektar.			
Naturtypen 9130 har ökat med 1,9 hektar.			
Naturtypen 9160 har minskat med 0,5 hektar.			
Total områdesareal	72,6		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
Läderbagge (<i>Osmoderma eremita</i> , 1084)	Icke fullgod		

Arealen av Trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 21,5 hektar. Regelbundet bete, främst av nötkreatur, ska påverka naturtypen. Naturliga störningsprocesser i form av tramp, ska påverka hela naturtypen. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma (se specificering och undantag under rubriken Hotbild). Andra exempel på antropogen näringstillförsel är kalkning, kväveläckage från omgivande marker och spridning av rötslam. Även antropogen näringstillförsel genom luftburet kväve är negativt för områdets naturvärden. Träd- och buskskikt ska förekomma i riklig mängd. Ek och bok ska dominera och utgöra ett mycket rikt inslag i hela naturtypen. Trädfördelningen ska vara naturlig. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: ek och bok samt andra lövträd som kan anses vara värdefulla för naturtypens naturvärden. Värdefulla hagmarksträd, hålträd och grova träd ska finnas och bevaras. Fält-, botten- och markskikt ska präglas av hävd. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i naturtypen efter vegetationsperiodens slut. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. Det ska finnas död ved, både liggande och stående. Det ska finnas solexponerad bark och ved. Främmande/invasiva arter ska inte förekomma. Ingen igenväxningsvegetation utöver ersättningsträd/-buskar ska förekomma. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag genom en mosaik av/variation mellan täta resp. öppna och glest beskogade delar samt bryn. Processer och strukturer ska förekomma i sådan omfattning att rödlistade arter, typiska arter och karakteristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. Rödlistade, typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig och förekomma i livskraftiga populationer.

Arealen av Nordlig ädellövskog (9020) ska vara minst 33,0 hektar, arealen av Näringsrik bokskog (9130) ska vara minst 6,4 hektar och arealen av Näringsrik ekskog (9160) ska vara minst 5,2 hektar. Småskaliga naturliga processer, som t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Naturtypernas hydrologi ska vara ostörd. Naturlig hydrologi och grundvattennivåer som skapar markfuktighet och rörligt markvatten ska påverka dynamik och struktur. Ädellövträd ska präglade skogen i hela området. Bok

ska dominera i bokskogen, och ek ska dominera i ekskogen. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av områdets lövträd. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska finnas följande strukturer/substrat: rikligt med gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar och gamla hävdpräglade träd. Det ska finnas rikligt med träd med socklar och träd med hackspettsbohål. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag genom en mosaik av/variation mellan täta resp. öppna och glest beskogade delar, samt bryn, i hela området. Blommande örter, buskar och träd ska utgöra ett dominerande inslag i hela området. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Igenväxningsvegetation ska inte tillåtas förekomma i botten-, fält- eller busksiktet. Ingen antropogen näringstillförsel ska förekomma. Det ska finnas många typiska arter inom främst följande grupper: insekter, lavar och svampar.

För naturtypen Nordlig ädellövskog (9020) finns följande typiska arter inom området: fläckticka, fällmossa, havstulpanlav, klippfrullania, rosa lundlav, rutsinn, skogsbingel, storrams, svavelticka och trubbfjädermossa. Dessa arter ska föryngra sig inom området.

För naturtypen Trädklädd betesmark (9070) finns följande typiska arter inom området: blåsuga, gammelgranslav och havstulpanlav. Dessa arter ska föryngra sig inom området.

För naturtypen Näringsrik bokskog (9130) finns följande typiska arter inom området: bokfjädermossa, bokoxe, bokvårtlav, fällmossa, gulplister, havstulpanlav, klippfrullania, rosa lundlav, skogsbingel, storrams och trubbfjädermossa. Dessa arter ska föryngra sig inom området.

För naturtypen Näringsrik ekskog (9160) finns följande typiska arter inom området: bokvårtlav, fällmossa, guldlockmossa, gulplister, havstulpanlav, klippfrullania, rutsinn, skogsbingel och storrams. Dessa arter ska föryngra sig inom området.

Läderbaggen ska i parken finnas i populationer som är livskraftiga och i så stort antal att de inte löper en förhöjd risk att drabbas av problem förknippade med inavel. Det ska finnas rikligt med substrat för arten i form av grova lövträd med solexponerad stam och håligheter med rikliga mängder mulm, men det ska även finnas lövträd i tidigare utvecklingsstadier som i framtiden kan fungera som ersättare för de äldre grova träden. Det bör även finnas högstubbar och lågor med varierande solexponering.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

3.2 Generella åtgärder

- Friställ vidkroniga träd.
- Skapa mer död och döende lövved.
- Vidta åtgärder för att stärka hotade arter.

3.3 Populationsförstärkande åtgärder av arter

3.4.1 Åtgärder för vedlevande skalbaggar, fjärilar, humlor och bin

Flera arter av vedlevande skalbaggar, fjärilar, humlor och bin födosöker inom de hävdade markerna. Många hotade vedlevande skalbaggar är dessutom helt beroende av pollen under sitt vuxna liv. Inom reservatet finns en del av ett skötseldelområde som ej betas i dagsläget och där blomrika

torrare delar av betesmarken, kan få betesfredas hela säsongen eller ha ett mycket sent betespåsläpp när fjärlssäsongen är över (oktober). Totalt bör minst 4 delområden, a 500m² stycket, betesfredas per år.

3.4.2 Åtgärder för läderbagge (Natura 2000 art)

I området finns läderbagge. Läderbagge sågs senast år 2016. År 2009 påträffades läderbagge i tre träd runt betesmarkerna i områdets norra del. Läderbaggen är främst beroende av gamla mulminnehållande solbelysta ekar, men även bok och lind, för sin fortlevnad. För att överbrygga ekarnas generationsglapp bör veteranisering ske, men även uppsättning av ek-mulmholkar. Läderbaggen lever i mulmhåligheter med brunrötad murken ved, där den äter på omgivande hårdare ved. Arten har extremt dålig spridningsförmåga, 80-90% av kläckta individer stannar på samma träd. Längsta observerade förflyttningssträckan är 500 meter, medan de flesta dokumenterade förflyttningarna är mellan 50-100 meter. Larvutvecklingen tar cirka 3-4 år.

3.4.3 Åtgärder för fladdermöss

Flera fladdermusarter är i stort behov av hålträd för överdagning och yngling. Hålträd bör därför tillskapas. Under en övergångsperiod innan det finns tillräckligt med hålträd bör holkar sättas upp. Totalt bör minst 20 holkar sättas upp.

3.3.4 Åtgärder för skogsduva.

Skogsduva är en karaktäristisk art för äldre bokskogar. Den var tidigare rödlistad (2005). Skogsduvan kräver hålträd för sin häckning. Studier har visat att det är just avsaknaden av lämpliga bohål som är begränsande för arten. Holkar med ingångshålet 10 cm utgör en utmärkt bostad för dessa fåglar. Totalt bör minst 30 holkar sättas upp.

3.3.5 Åtgärder för stare

Staren har minskat i stor omfattning i centrala Skåne och klassas i dagsläget av Artdatabanken som sårbar (VU). Staren födosöker på av nötkreatur eller av häst betade områden och är beroende av bohål för sin häckning. Test har gjorts med uppsättning av holkar med mycket gott häckningsresultat redan påföljande häckningssäsong. Totalt bör minst 30 holkar sättas upp.

3.4 Skötselområden

Naturreservatet består av 7 stycken skötselområden.

1. Utställningspark cirka 25,6 hektar (Wanås Gods är förvaltare)
2. Ädellövskog cirka 23,9 hektar
3. Lundmiljö cirka 12 hektar, varav restaureringsmark cirka 12 hektar
4. Trädklädd betesmark cirka 48,1 hektar, varav restaureringsmark cirka 3,6 hektar
5. Nektarrika områden, cirka 7,5 hektar
6. Lövsumpskog cirka 7,2 hektar

4 Mål och åtgärder för skötselområden

4.1 Skötselområde Utställningspark cirka 25,6 hektar (Wanås Gods är förvaltare)

4.1.1 Beskrivning

En större anläggning med konstföremål som funnits i parken under många år. Parken i sig är minst 200 år men säkerligen betydligt äldre. Flera av träden är månghundraåriga. Konstföremålen är oftast utplacerade i samklang med naturen. Vissa konstinstallationer består av ljud. Årligen tillkommer nya konstföremål, medan andra försvinner. Utställningsparken är ett mycket uppskattat besöksmål och inträdet är avgiftsbelagt. Utställningsparken drivs av en stiftelse och markägaren Wanås Gods AB är förvaltare av detta skötselområde. Föreskrifter och undantag har utformats för att möjliggöra en samexistens mellan Natura 2000 området och konststiftelsens intressen, men utan att naturvärdena försämras.

Konstföremål

Konstföremål

Rikligt med mulm från bok

Snapphaneeken

Bokoxe som lever i parken

Skogen utgörs av gammal grov ädellövskog, som främst består av bok, ek och lind. Många av träden är 150-200 år gamla, vissa ännu äldre. Tillväxten har bedömts uppgå till cirka 6,3 m³sk/ha. Området motsvarar naturtypen nordlig ädellövskog (9020) inom Natur 2000. Mängden grov död ved och hålträd är hög. Skogen är på många ställen flerskiktad och luckor finns. Luckorna synes dock vara för små för att ek ska kunna etablera sig utan hjälp. Området har mycket höga naturvärden och här finns många hotade arter som tex tungticka (EN), korallticka (NT), oxtungsvamp (NT), sydfladdermus (EN), dammfladdermus (EN), barbastell (VU), lundsångare (NT) och kortskaftad parasitpik (EN). Vidare finns här stor lökbrosking (som indikerar lång trädkontinuitet), skärmstarr, gulsippa, kransrams, långsvingel, stenknäck, mindre flugsnappare, grönsångare och skogsduva.

4.1.2 Bevarandemål

- Flerskiktad naturskogsliknande ädellövskog bestående av bok, ek och lind samt med inslag av bl.a. avenbok, hassel, lönn och fågelbär. Naturtypen enligt Natura 2000 utgörs av ädellövskog (9020).
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara hög, ett riktvärde bör vara mellan 40-60 m³ per hektar.
- Stamsolbelysta grova ekar och efterträdare till dessa ska finnas.
- Arter som fläckticka, fällmossa, havstulpanlav, klippfrullania, rosa lundlav, rutsinn, skogsbingel, storrams, svavelticka och trubbfjädermossa ska förekomma inom området.
- Skogsduva bör häcka årligen i området.
- Gran ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Främmande arter ska inte förekomma inom skötselområdet, med undantag av sedan tidigare planterade exoter, för vilka undantag råder.

Flerskiktad ädellövskog

Rik förekomst på död ved ger en levande skog

4.1.3 Skötselåtgärder

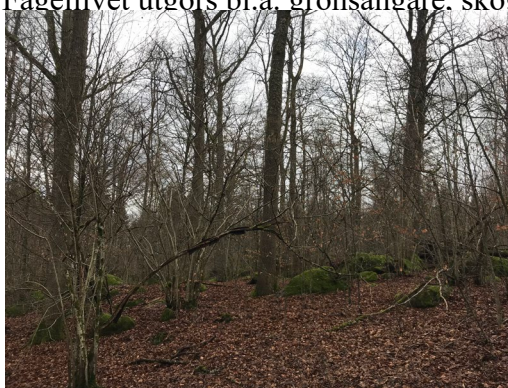
- Vid behov får röjning, avverkning, ringbarkning och veteranisering ske för att kunna uppnå bevarandemålen. Nyskapandet (naturligt eller maskinellt) av död ved bör ligga kring 1-2 kbm död och döende ved /ha tills bevarandemålet är uppnått. Grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) får ej tas ned. Avverkningarna ska spridas i tid för att kontinuerligt skapa ny död ved, då bokved bryts ner på cirka 20 år och ekved på cirka 50 år. Allt avverkat material ska lämnas kvar i naturreservatet. Vid nedtagning av grova träd som riskerar att falla på konstföremål eller led, ska stubbe lämnas i den höjd att risken undanröjs, men att kvarvarande stubbe är så hög som möjligt.
- Tillse att nya ekar kan komma upp i området. Dessa behöver sannolikt planteras och ska då vara av lokalt material, vidare behöver de troligen inhägnas. Ek etableringen bör ske när luckor efter nedtagna träd eller stormfällida träd uppstår, sannolikt behöver ytterligare något eller några träd då tas ner för att ljusluckan ska bli tillräckligt stor.
- Frihuggning av vidkroniga träd, i synnerhet av ek. Ekar i anslutning till större konstföremål ska hållas extra solbelysta, då många hotade arter kräver detta för sin existens.
- Spara och utveckla undertryckta senvuxna träd, i synnerhet av bok, med riktvärde minst 5-10 stycken per hektar.
- Uppsättning och underhåll av ett 10-tal ek-mulmholkar, 10 tal fladdermusholkar och ett 10 tal holkar för skogsduva.
- Inplantering av arter som lever i andra naturskogsliknade ädellövskogar i Södra Sverige får ske. Eftersom svampen phytoftera som särskilt dödar gammal bok är under spridning är det lämpligast att direkt utplantera de naturskogsarter som är i behov av detta och inte att flytta stockar.
- Borttagande av främmande arter som inte utgör de planterade exoterna. Om exoterna sprider sig ansvarar förvaltaren för att avkomman tas bort.

4.2 Skötselområde Ädellövskog cirka 23,9 hektar

4.2.1 Beskrivning

Åtta utspridda skötselområden som till större delen utgörs av gammal grov ädellövskog, som domineras av bok eller ek med inslag av lind, avenbok, tall, asp, lönn, fågelbär och hassel.

Naturtypen enligt Natura 2000 utgörs främst av ädellövskog (9020) och näringsrik bokskog (9130). Trädens ålder enligt skogsbruksplanen är kring 75-220 år. Tillväxten har bedömts uppgå till cirka 6,3 m³sk/ha. Mängden död ved är hög. Ingående naturtyper enligt Natura 2000 utgörs av näringsrik bokskog (9130), näringsrik ekskog (9160) och nordlig ädellövskog (9020). En mindre yta utgörs av ett skogligt biotopskydd där Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet och ska kontaktas innan eventuell åtgärd. Biotopskyddet bör på sikt upphävas. I delar av skötselområdena finns en tydlig produktionsskogs karaktär. Fältskiktet utgörs bl.a. gulplister, skogsbingel, kransrams och ramlök. Fågellivet utgörs bl.a. grönsångare, skogsduva och spillkråka.

Ädellövskog bestående av ek med underväxt av hassel
Söder om Kejsarens

Bokdominerad ädellövskog vid Tolsahuset

4.2.2 Bevarandemål

- Flerskiktad naturskogsliknande ädellövskog främst bestående av bok eller ek med inslag av lind, avenbok, tall, asp, lönn, fågelbär och hassel.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara hög, ett riktvärde bör vara mellan 40-60 M³ per hektar.
- Arter som bokoxe, fläckticka, svavelticka, rutsinn, bokvårtlav, havstulpanlav, klippfrullania, rosa lundlav, skogsbingel, storrams, gulplister, guldlockmossa, fällmossa och trubbfjädermossa ska förekomma inom området.
- Skogsduva bör häcka årligen i området.
- Gran ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Främmande arter ska inte förekomma inom skötselområdet.

4.2.3 Restaureringsåtgärder

- Avverkning av förekommande granar genom röjning eller ringbarkning.
- Nyskapandet (naturligt eller maskinellt) av död ved bör ligga kring 3 kbm/ha och år tills bevarandemålet är uppnått. Grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) får ej tas ned.

Granuppslag i ädelöfsskog öster om Wanås slott

4.2.4 Skötselåtgärder

- Återkommande röjningar, gallringar och avverkningar i syfte att uppnå bevarandemålet genom att fälla, ringbarka (både hela och delar av träd samt uppe i kronorna (gynnar termofila insekter)), lämna som högstubbe, knäcka och dra ner halva trädet, etc, med riktvärde 1-2 träd/ha och år. Därtill bör röthål anläggas i minst 0,5-1 bokar/ha och år. Grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) får ej tas ned.
- Spara och utveckla undertryckta senvuxna träd, i synnerhet av bok, med riktvärde minst 5-10 stycken per hektar.
- Röjning i uppkommande boksly och då prioritera andra ädla lövträd, före bok, vid röjning, likväl som bokdominansen ska bestå.
- Röjning kring sådda eller planterade träd.
- Röjning av inväxande granar.
- Uppsättning och underhåll av ett 10 tal holkar för skogsduva inom glesare delar av ädelöfsskogen.
- Borttagande av främmande arter.

4.3 Skötselområde Lundmiljö cirka 12 hektar, varav restaurering cirka 12 hektar

4.3.1 Beskrivning:

Nio stycken ädelövmiljöer med gamla grova tidigare vidkroniga ekar som kommit upp på tidigare betesmarker. Flera av dem är över 200 år. Ekarna är oftast hårt trängda av uppväxande yngre träd. Ingående naturtyper enligt Natura 2000 är näringsrik ek- eller ek-avenbokskog (9160) och boreonemoral ädelöfsskog (9020). Lundmiljöer är i sig ingen stabil naturtyp utan utgör en fas i ett område, som ligger på näringsrik mark, övergång från trädklädd betesmark till skogsmark. Denna halvöppna skogsfas hyser en artrik flora. I detta fallet växer bl.a. vårlök, gulsippa, lundelm, gullviva, mörk lungört, aklejruta, tvåblad, gökärt, nässelklocka i området. Fågellivet utgörs bl.a. göktyta, svart-vit flugsnappare och skogsduva.

4.3.2 Bevarandemål

- Lundmiljö bestående av gamla grova ekar och bokar, med inslag av hassel, lind, fågelbär och avenbok och efterträdare till dessa. Naturtypen enligt Natura 2000 utgörs av både näringsrik ekskog (9160) och näringsrik bokskog (9130).
- Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett påtagligt inslag genom en mosaik av/variation mellan täta resp. öppna och glesat beskogade delar, samt bryn, i hela området.
- Mängden död ved bör minst ligga kring 20m²/ha.

- Fältskiktet ska vara rikt och tämligen sammanhängande. Arterna ska bl.a. utgöras av lundarter som vårlök, gulsippa, lundelm, mörk lungört och gökärt.
- Skogsduva och göktyta bör årligen häcka i något av skötselområdenas delområden.

4.3.3 Restaureringsåtgärder

- Frihuggning av vidkroniga träd, i synnerhet av ek. Friställningen ska ske med försiktighet och successiv utglesning, då särskilt ekar annars kan bli mycket stressade och till och med dö.
- Gallring och veteranisering så att krontäckningen ligger kring 70-80% i syfte att gynna ett rikt fältskikt. Gallring sker enklast genom ringbarkning. Grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) får ej tas ned. Vid nedtagning av träd som riskerar att falla på väg eller stängsel, ska stubbe lämnas i den höjd att risken undanröjs, men att kvarvarande stubbe är så hög som möjligt. Allt avverkat material ska ligga kvar i skötselområdet.
- Tillse att nya ekar kan komma upp i området. Dessa behöver sannolikt planteras och ska då vara av lokalt material, vidare behöver de troligen inhägnas. Ek etableringen bör ske när luckor efter nedtagna träd eller stormfällda träd uppstår, sannolikt behöver ytterligare något eller några träd då tas ner för att ljusluckan ska bli tillräckligt stor.
- I delområdet norr om Wanås slott och norr om vägen har för något år sedan de gamla ekarna röjts fram. Tyvärr finns en väletablerad förekomst det främmande trädslaget tysklönn här, vilka snabbt kommer att börja skugga ekarnas stammar på nytt. Getter har visat sig otroligt effektiva till att kunna bekämpa tysklönn. Området behöver i så fall inhägnas och getterna behöver troligen gå där, åtminstone delar av, tre betessäsonger.
- Uppsättning och underhåll av ett 10-tal ek-mulmholkar, 10 tal fladdermusholkar och ett 10 tal holkar för skogsduva samt minst 5 holkar för göktyta.

Kraftigt uppslag av tysklönn öster om allén mot Gryt

Trängda ekar öster om Godskontoret

Ek klarar skuggning mycket dåligt öster om Godskontoret

Ekar som fortfarande lever öster om Godskontoret

4.3.4 Skötselåtgärder

- Återkommande röjning och avverkning för att kunna uppnå bevarandemålen. Avverkningarna ska spridas i tid för att kontinuerligt skapa ny död ved. Allt avverkat material ska lämnas kvar i naturreservatet.
- Avverkning av eventuellt inkomna granar, vilken ska lämnas som död ved.
- Inplantering av arter som lever i ädellövskogar i Södra Sverige får ske.

4.4 Skötselområde Trädklädd betesmark cirka 48,1 hektar, varav cirka 3,6 hektar restaureringsmark

4.4.1 Beskrivning:

Fem skötselområden av varierande storlek. Naturtypen enligt Natura 2000 utgörs av Trädklädd betesmark (9070). Trädskiktet i betesmarken domineras av ek och bok, många av träden är både grova och sprärrgreniga, med inslag av enstaka äldre tallar och björkar. Krontäckningen kan bitvis vara hög. Det finns gott om grov död ved och torrakor. I tre ekar har fynd av spillning från läderbagge gjorts. Föryngringen av träd och buskar, särskilt ek är mycket begränsad och kan utgöra ett hot mot naturtypens långsiktiga bevarande. Samtliga områden betas med nötkreatur. Fältskiktet indikerar en tydlig näringspåverkan, likväl finns områden med gulmåra, brudbröd, backlök, stor- och mindre blåklocka.

Grova ekar i betesmark väster om vägen till Gryt

I flera delområden varierar öppnare och mer slutna partier

Trädklädd betesmark vid väster om Spånga

4.4.2 Bevarandemål:

- Vällävdade betesmarker med gamla solitära träd av främst ek och efterträdare till dessa med inslag av hassel, apel, sälg, fågelbär, hägg, slån, hagtorn och rosor. Mängden träd och buskar ska vara riklig. Inom naturtypen trädklädd betesmark innebär det att täckningsgraden av träd och buskar är 30-100%.
- Träd grövre än 50 cm i brösthöjd får ej fällas. Om det dock skulle visa sig vara nödvändigt att ta ner grova träd (överstigande 40 cm i brösthöjd) så ska stubbe lämnas i den höjd att risken kopplad till anledningen till fällningen undanröjs, men att kvarvarande stubbe är så hög som möjligt.
- Intakt bryn främst bestående av blommande buskar och hassel.
- Området ska hållas fritt från gran.
- Området ska hävdas så att förnaansamlingen kan anses vara ringa.
- För naturtypen Trädklädd betesmark (9070) ska följande typiska arter finnas och föryngra sig inom området: blåsuga, gammelgranslav och havstulpanlav.
- Stare bör häcka årligen med minst 25 par i området.
- Läderbaggen ska finnas i populationer som är livskraftiga och i så stort antal att de inte löper en förhöjd risk att drabbas av problem förknippade med inavel. Därför behöver det finnas rikligt med substrat för arten i form av grova lövträd med solexponerad stam och håligheter med rikliga mängder mulm, men det ska även finnas lövträd i tidigare utvecklingsstadier som i framtiden kan fungera som ersättare för de äldre grova träden.
- Främmande arter ska inte förekomma inom skötselområdet.

4.4.3 Restaureringsåtgärder:

Ett område är i stort behov av restaurering för att återfå sin hagmarkskaraktär. Restaurering pågår i markägarens regi och här kommer framförallt mycket björk att tas bort.

- Successiv avverkning av igenväxningsvegetation, för att undvika röjgödslingseffekter, så att bevarandemålet kan uppnås. Avverkning och uttransport/uppeldning ska ske under månaderna september-mars. (virket tillfaller markägaren). Allt avverkat material ska uttransporteras från naturreservatet.
- Markägaren ansvarar och bekostar material och stängsling samt underhåll.
- Stödinplantering/insådd av för biotopen lämpliga arter, bl.a. slåttergubbe.
- Vid röjning kring uppväxande träd ska särskilt salix sparas i kanterna av beståndet för att gynna pollinerande insekter.
- om besvärande björnbärsuppslag eller annan oönskad vegetation, smaklig för får uppkommer inom betesmark kan får efter samråd med förvaltaren få beta under tidsperioden 1 september-1 december.

Trädklädd betesmark i behov av röjning väster om Vanås öppna partier

Unga ekar saknas, dessa bör planteras i inhägnader inom

4.4.4 Skötselåtgärder:

- Fortsatt bete med nöt och/eller hästar, endast ett mindre område på Holms gamla tomt får betas med får, se bilaga 3. Bete får ej ske under tidsperioden 1 december till 31 mars. Djur som används för hävd av området och som avmaskats ska ha en karenstid på 14 dagar innan betespåsläpp.
- Fortlöpande röjning av igenväxningsvegetation, som får utköras ur naturreservatet. Vårbränning får ske.
- Kontinuerlig röjning kring spärrgreniga ekar.
- Vid behov får avverkning och bortforsling av träd och buskar ske under månaderna september- mars så att bevarandemålet kan innehållas. Mindre mängder material får eldas upp på områden som har trivial flora. Stammar överstigande 30 cm i diameter i brösthöjd ska i första hand få ligga kvar i betesmarken, alternativt utläggas i skötselområde lund eller ädellövskog. Länsstyrelsen ansvarar för stämpling av träd som ej är att klassa som igenväxningsvegetation. Om grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) är föremål för nedtagning ska de i första hand kronreduceras eller ställas som högstubbe.
- Ekstammar är av särskild betydelse för läderbaggen som finns i området. Ekstammar/grenar grövre än 20 cm i diameter ska dels lämnas kvar i betesmarken (enstaka/ha). Vid större mängder ska ekstammar/grenar utläggas i skötselområde Lund eller ädellövskog. Gallring ska ske successivt så att det kontinuerligt kan tillföras ny död ved i området. Grenverk under 20 cm i diameter får transporteras bort från naturreservatet. För att ytterligare gynna läderbaggen och överbrygga ekarnas generationsglapp bör veteranisering av ek ske och uppsättning av minst 20-tal ek-mulmholkar. Läderbaggen lever i mulmhåligheter där den äter på omgivande hårdare ved.
- Plantering av främst ek, hassel, vildrosor och hagtorn av lokal proveniens för att skapa efterträdare till de grova träden och stärka upp buskskiktet på platser detta saknas och där det finns möjlighet till etablering. Vid plantering bör fränstängsling ske.
- Uppsättning och underhåll av minst 30 holkar för stare (VU).

4.5 Skötselområde Nektarrika områden, cirka 7,5 hektar

4.5.1 Beskrivning:

Två skötselområden vid Spånga som längre tillbaka i tiden har varit åker och senare betesmark. Det östra området har fungerat som viltremiss under senare decennier och det västra har tills för något år sedan betats med nötkreatur och betas i dagsläget med häst. Det östra området är bitvis mycket stenigt och fuktigt. Här finns också mycket fina slånbuskage. Fältskiktet utgörs av såväl torrmarksarter som gulmåra och mindre blålocka till gökblomster i de fuktigare partierna. Trädskiktet utgörs främst av yngre ask och ek. Hela det västra området består i princip av öppen mark. Fältskiktet indikerar en tydlig näringspåverkan. I vissa delar förekommer rätt omfattande bökskador, vilket i detta fallet även gynnar flora och fauna. Områdena bör därför även fortsättningsvis samnyttjas som viltremiss och för jaktändamål.

Det västra området vid Spånga

Det östra området vid Spånga

4.5.2 Bevarandemål:

- Hävdade örtrika marker med en mångfald av inhemska örter och gräs och med buskage av blommande arter som slån och hagtorn. Täckningsgraden av buskar bör så sikt ligga kring 10-15%. Täckningsgraden av träd ska understiga 5%.
- Intakt bryn främst bestående av blommande buskar och hassel.
- Området ska hållas fritt från gran.
- Området ska hävdas så att förnaansamlingen kan anses vara ringa.
- Främmande arter ska inte förekomma inom skötselområdet.

4.5.3 Restaureringsåtgärder:

Det västra området vid Spånga:

- Plantering av slån och hagtorn samt slåttergubbe, åkervädd och andra inhemska örter och gräs.

Om betet med häst upphör:

- Planering av brandgator, cirka 1 meters bredd, runt skötselområdet samt indelning i fyra parceller.
- Vår bränning av en parcell per år, därefter;

Det östra området vid Spånga

- Planering av brandgator, cirka 1 meters bredd, runt skötselområdet samt indelning i tre parceller (området söder om vägen utgör en egen parcell). Kringliggande plöjd åkermark, vägar och vatten utgör redan utmärkta brandgator.

- Vår bränning av en parcell per år, därefter;
- Plantering av slåttergubbe, åkervädd och andra inhemska örter och gräs.

4.5.4 Skötselåtgärder:

- Vid behov röjning under månaderna september- mars av igenväxningsvegetation som får utköras ur naturreservatet. Mindre mängder material får eldas upp på områden som har trivial flora.
- Vårbränning med en parcell per delområde per år. Vissa år kan väderlek medföra att vårbränningen uteblir, mer än två parceller per år får dock ej brännas, pga övervintrande puppor etc.
- Om sent bete, efter 15 juli, skulle bli aktuellt, ansvarar markägaren för detta.
- Om besvärande björnbärsuppslag eller annan oönskad vegetation, smaklig för får uppkommer inom området kan får efter samråd med förvaltaren få beta under tidsperioden 1 september-1 december.

4.6 Skötselområde Lövsumpskog cirka 7,2 hektar

4.6.1 Beskrivning:

Sju mindre områden med främst klibbal med inslag av glasbjörk med en underväxt av bl.a. hassel, hägg och brakved. Åldern på bestånden varierar mellan 55-105 år. I områdena finns bl.a. mindre hackpett (NT), större hackspett, stjärtmes, alticka, björkticka, husmossa och bäckbräsmå. Mängden död ved är påfallande låg, främst beroende på att träden har något till flera decennier kvar innan de naturligt börjar dö av.

Lövsumpskog med klibbal och glasbjörk

Flerskiktad lövsumpskog

Lövsumpskog med hasselunderväxt, i naturreservatets nordligaste del

4.6.2 Bevarandemål

- Flerskiktad lövsumpskog främst bestående av klibbal och glasbjörk med bl.a. underväxt av hassel, hägg och brakved.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara riklig, ett riktvärde bör vara kring 30 kbm/ha.
- Gran ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Främmande arter ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Områdena får vara mycket svårframkomliga.

4.6.3 Restaureringsåtgärder

- Ringbarka eller röja förekommande granar.
- Nyskapandet (naturligt eller maskinellt) av död ved bör ligga kring 3 kbm/ha och år tills bevarandemålet är uppnått. Grova träd (över 40 cm i diameter i brösthöjd) får ej tas ned.

4.6.4 Skötselåtgärder

- Återkommande röjning och avverkning för att kunna uppnå bevarandemålen. Avverkningarna ska spridas i tid för att kontinuerligt skapa ny död ved. Allt avverkat material ska lämnas kvar i naturreservatet.
- Kontinuerligt röja ner uppväxande granar.

5 Friluftsliv och turism

5.1 Allmän inledning

Delar av området utgörs i dagsläget av en avgiftsfinansierad utställningspark där markägaren har upplåtit marken till den icke vinstdrivande stiftelsen Wanås Utställningar. Stiftelsen låter producera och sköter underhåll av konstverken i parken samt bedriver en pedagogisk verksamhet med guidade visningar och work shops för ca 10 000 skolbarn. Stiftelsen hade ca 35 000 betalande besökare till parken 2017. Det föreligger enligt Naturvårdsverket inga hinder att inrätta ett naturreservat på mark där allemansrätten gällande möjligheten att färdas fritt ej gäller. Det är viktigt att all information om naturreservatet tydligt klargör detta. Friluftsliv ingår inte som del av syftet med att inrätta naturreservatet, utan att det är att långsiktigt värna naturvärdena.

5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

5.3 Information

Informationstavla (1 styck) om naturreservatet bör sättas upp vid parkeringsplatsen (X6227370, Y440765), till utställningsparken samordnat med annan information om verksamheten som bedrivs på platsen.

6 Jakt

Undantag från föreskrifterna, A2 gällande att markägaren har rätt att uppföra nya jakttorn och A4 gällande att röjning av befintliga siktgator får ske. I övrigt belastas inte innehavare av jakträtten inom naturreservatet vid jakt och fångst av vilt i enlighet med jaktlagstiftningens bestämmelser av föreskrifterna.

7 Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för området.

8 Dokumentation och uppföljning

8.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Vart 10:e år:

Översyn av gränsmarkeringen.

Tillse att det inte förekommer invasiva träd- och buskarter inom naturreservatet.

Följa upp bevarandemålen.

Vart 6:e år: (tidsintervall enligt Natura 2000 uppföljning)

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art.

Tillse att uppsatta holkar uppfyller sitt syfte och i annat fall byta ut dessa så länge naturliga håligheter inte förekommer i tillräcklig omfattning.

En gång per år:

Att naturreservatsskyltarna är hela och rena samt aktuella.

8.2 Dokumentation av skötselåtgärder

Uppsättning och underhåll av gränsmarkering och skyltar.

Dokumentation ska ske av skötselåtgärder inom respektive skötselområde.

Var och när holkar har satts upp (för att underlätta uppföljningen).

8.3 Uppföljning av kostnader

Förvaltaren ansvarar för detta.

9 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall ses över om uppföljningen av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

10 Kostnader och finansiering

10.1 Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

10.2 Finansiering av förvaltningen

Länsstyrelsen ansvarar för (ev. bekostar):

- upprättande och revidering av skötselplan,
- utmärkning och underhåll av naturreservatets gränsutmärkning,
- tillverkning och underhåll av informationsskylt (1 styck),
- tillsyn av naturreservatet.

Förvaltaren Länsstyrelsen ansvarar för (ev. bekostar):

- genomförande av skötselområdenas mål,
- uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder,
- uppföljning av främst vedlevande skalbaggar och tickornas utveckling i området,
- uppförande och underhåll av fågel- och fladdermusholkar.

Förvaltaren Wanås Gods AB ansvarar för (ev. bekostar):

- genomförande av skötselområdet utställningsparks mål, se vidare i tabell nedan.

11 Prioritering av åtgärder och kostnadsansvar

Förvaltaren kan genom skötselavtal överföra ansvaret för vissa av nedanstående punkter till annan part.

	Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Markskötsel	Röja fram/ ljushugga kring vidkroniga träd särskilt ekar	Snarast	Utställningspark Ädellövskog Lund Trädklädd betesmark	Wanås Gods AB Länsstyrelsen	1	
	Återkommande röjningar, gallringar, avverkningar i syfte att uppnå bevarandemålet	Snarast	Utställningspark Ädellövskog Lund	Wanås Gods AB Länsstyrelsen	1	Allt lövvirke ska lämnas kvar i naturreservatet

	Skapa mer död och döende ved	Snarast	Utställningspark Ädellövskog Lund Trädklädd betesmark	Wanås Gods AB Länsstyrelsen	2	
	Tillse att nya ekar kan komma upp		Utställningspark Lund Trädklädd betesmark	Länsstyrelsen	2	Behöver sannolikt planteras och inhägnas
	Fortlöpande röjning av igenväxningsvegetation		Trädklädd betesmark	Den som innehar miljöstödet	1	Röjt material får utköras från naturreservatet
	Restaurering av betesmark genom röjning		Trädklädd betesmark restaurering	Markägaren	1	Röjt material får utköras från naturreservatet
	Nedtagning av träd för att uppnå bevarandemålen		Trädklädd betesmark	Den som innehar miljöstödet efter stämpling av länsstyrelsen	2	Stammar över 30 cm i diameter ska i första hand lämnas kvar, se kap. 4.4.4
	Vårbränna gräs	Parcell årligen	Nektarrika områden	Länsstyrelsen	2	
	Plantering av ersättningsträd och förstärkning av buskskiktet		Trädklädd betesmark	Länsstyrelsen i samråd med markägaren	2	Inhägnad behöver troligen ske
	Inplantering av buskar och örter/gräs		Nektarrika områden	Nektarrika områden		
	Bekämpa främmande och/eller invasiva arter		Utställningspark Övriga delar av naturreservatet	Wanås Gods AB Länsstyrelsen	1	I utställningsparken: om spridning av planterade exoter sker Tysklönn

	Avverka eller röja bort gran		Hela naturreservatet	Markägaren Länsstyrelsen	1	Se bilaga 3, borttagande av två bestånd ansvarar markägaren för
	Inplantering av arter som lever i ädellövskog	När lämpliga livsmiljöer uppkommit	I för arten lämpliga biotoper	Länsstyrelsen	3	Åtgärderna ska dokumenteras
	Uppsättning och underhåll av ek-mulmholkar		Utställningspark Trädklädd betesmark	Länsstyrelsen	1	Minst 30 stycken
	Uppsättning och underhåll av holkar		Utställningspark Ädellövskog Lund Trädklädd betesmark	Länsstyrelsen	2	Minst 20 fladdermusholkar Minst 20 holkar för skogsduva Minst 5 holkar för göktyta Minst 30 holkar för stare
	Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	Vart 10 år	Hela området	Länsstyrelsen	3	
	vedlevande skalbaggar och tickornas utveckling i området	Vart 10 år	Hela området	Länsstyrelsen	3	Särskilt fokus på läderbagge
Anläggningar	Uppsättning och underhåll av informationsskylt	Snarast, sedan löpande	Bilaga A	Länsstyrelsen	1	1 styck vid parkeringsplatsen för utställningsparken
	Uppsättning och underhåll av gränsmarkerin	Snarast, sedan löpande	Hela området	Länsstyrelsens förvaltning	1	

	g					
	Uppsättning och underhåll av stängsel för betesdjur, vatten, ström		Trädklädd betesmark	Markägaren	1	I det fall det är markägarens djur som ska beta

12 Rödlistade arter enligt Artdatabanken 2020

RE	CR	EN	VU	NT	LC
Nationellt utdöd	Akut hotad	Starkt hotad	Sårbar	Nära hotad	Livskraftig

Art

Kategori

Däggdjur:

Nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	NT
Sydfladdermus	<i>Eptesicus serotinus</i>	NT
Dammfladdermus	<i>Myotis dasycneme</i>	NT
Fransfladdermus	<i>Myotis nattereri</i>	NT
Barbastell	<i>Barbastella barbastellus</i>	NT
Brunlångöra	<i>Plecotus auritus</i>	NT

Fåglar:

Brun glada	<i>Milvus migrans</i>	EN
Tornseglare	<i>Apus apus</i>	EN
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
Svart rödstjärt	<i>Phoenicurus ochruros</i>	NT
Lundsångare	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	NT
Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
Fjällvråk	<i>Buteo lagopus</i>	NT
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	NT
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT

Kärlväxter:

Skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
Knutört	<i>Lysimachia minima</i>	VU
Vildris	<i>Leersia oryzoides</i>	VU
Hjärtstilla	<i>Leonurus cardiaca</i>	VU
Småvänderot	<i>Valeriana dioica</i>	VU
Kösa	<i>Apera spica-venti</i>	NT
Desmeknopp	<i>Adoxa moschatellina</i>	NT
Etternässla	<i>Urtica urens</i>	NT
Svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>	NT

Insekter:

Läderbagge	<i>Osmoderma eremita</i>	VU
Hornslamslända	<i>Brachycercus harrisella</i>	VU

Brokig barksvartbagge	<i>Corticeus fasciatus</i>	VU
Humlekortvinge	<i>Emus hirtus</i>	NT
Boktigerfluga	<i>Temnostoma meridionale</i>	NT
Kardinalfärgad rödrock	<i>Ampedus cardinalis</i>	NT

Lavar:

Rosa lundlav	<i>Bacidia rosella</i>	VU
Kortskaftad parasitspik	<i>Sphinctrina turbinata</i>	VU
Orangepudrad klotterlav	<i>Alyxoria ochrocheila</i>	NT
Gammelekslav	<i>Lecanographa amylacea</i>	NT
Bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT
Bokkantlav	<i>Lecanora glabrata</i>	NT
Stiftklotterlav	<i>Opegrapha vermicellifera</i>	NT
Matt pricklav	<i>Pachnolepia pruinata</i>	NT
Rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT

Svampar:

Saffransticka	<i>Aurantiporus croceus</i>	CR
Tungticka	<i>Piptoporus quercinus</i>	EN
Sydlig sotticka	<i>Ischnoderma resinosum</i>	NT
Korallticka	<i>Grifola frondosa</i>	NT
Oxtungssvamp	<i>Fistulina hepatica</i>	NT

Några övriga arter av intresse:

Större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>
Vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>
Dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Mustaschfladdermus	<i>Myotis mystacinus</i>
Trollpipistrell	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Gråskimlig fladdermus	<i>Vespertilio murinus</i>
Smalblombock	<i>Alouatta palliata</i>
Lövgetingbock	<i>Clytus arietis</i>
Bokoxe	<i>Dorcus parallelipipedus</i>
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>
Platt fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>
Bokfjädermossa	<i>Neckera pumila</i>
Röd glada	<i>Milvus milvus</i>
Brandticka	<i>Pycnoporellus fulgens</i>

Fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv bilaga 1, för vilka särskilda skyddsområden skall avsättas:

Art	kod	förekomstform
Röd glada, <i>Milvus milvus</i>	(A074)	födosökande
Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i>	(A236)	födosökande (vintertid)
Törnskata, <i>Lanius collurio</i>	(A338)	födosökande

13 Källor

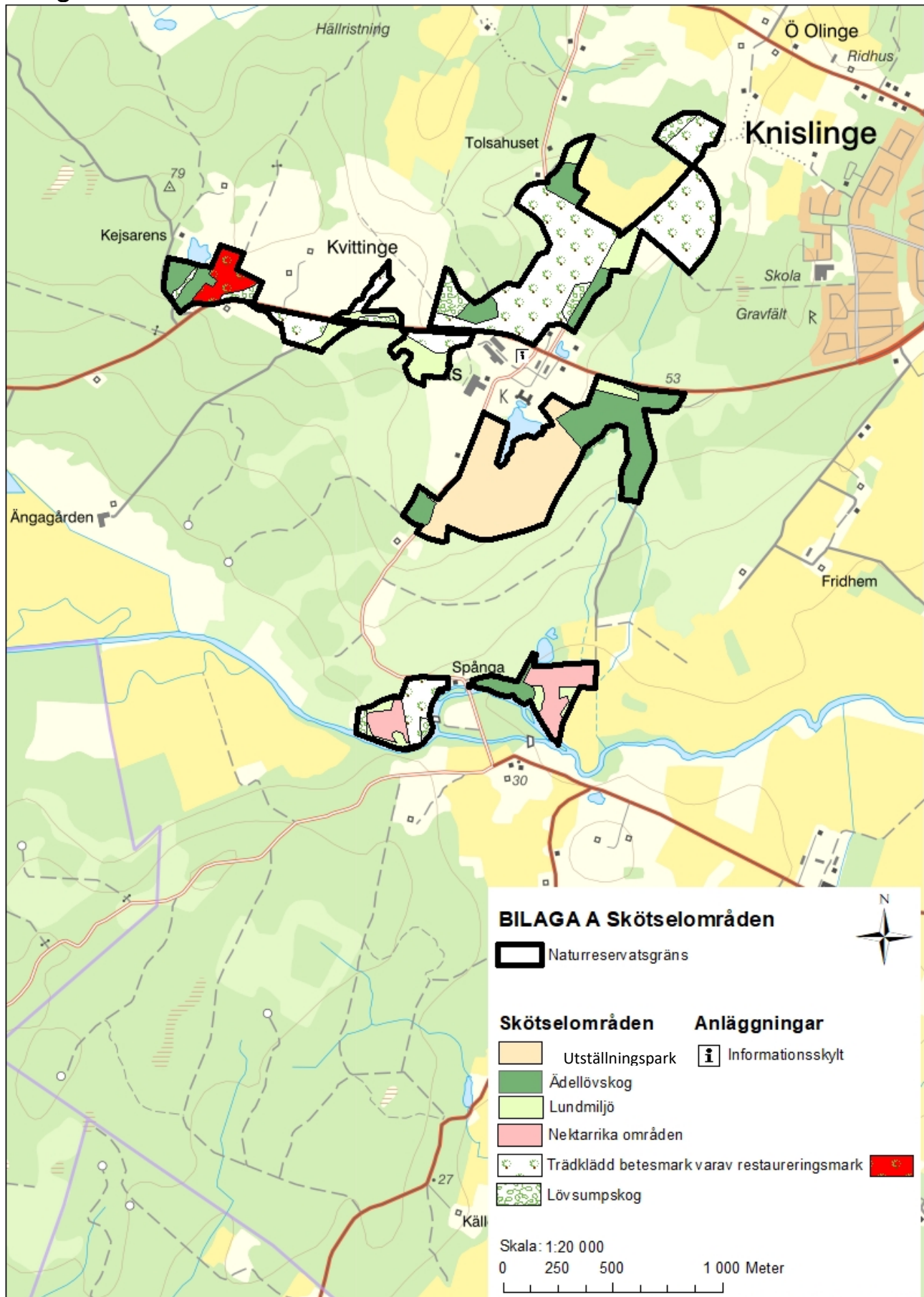
13.1 Litteratur

- Strategi för formellt skydd av skog i Skåne län, Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2006:14
- Fakta skog 1, 2008, SLU, Gunnar Isacsson, Jörg Brunet
- Fakta skog 12, 2008 SLU, Örjan Fritz
- Restoration of beech forest for saproxylic beetles—effects of habitat fragmentation and substrate density on species diversity and distribution, Biodivers Conserv (2009) 18:2387–2404, Jörg Brunet & Gunnar Isacsson
- Artportalen www.artportalen.se
- Artdatabankens artfaktablad <http://www.artdata.slu.se>
- Kulturmiljöprogram för Skåne, Kulturmiljöprogram för Skåne 2006, Länsstyrelsen i Skåne län
- Värdeutlåtanden Värderingsbyrån AB
- Bevarandeplan för Natura 2000-området Vanås SE0420323, fastställd 2018-06-15, Länsstyrelsen
- Områdesvis inventering av fladdermöss 2018, Naturvårdskonsult Gerell, på uppdrag av Länsstyrelsen Skåne

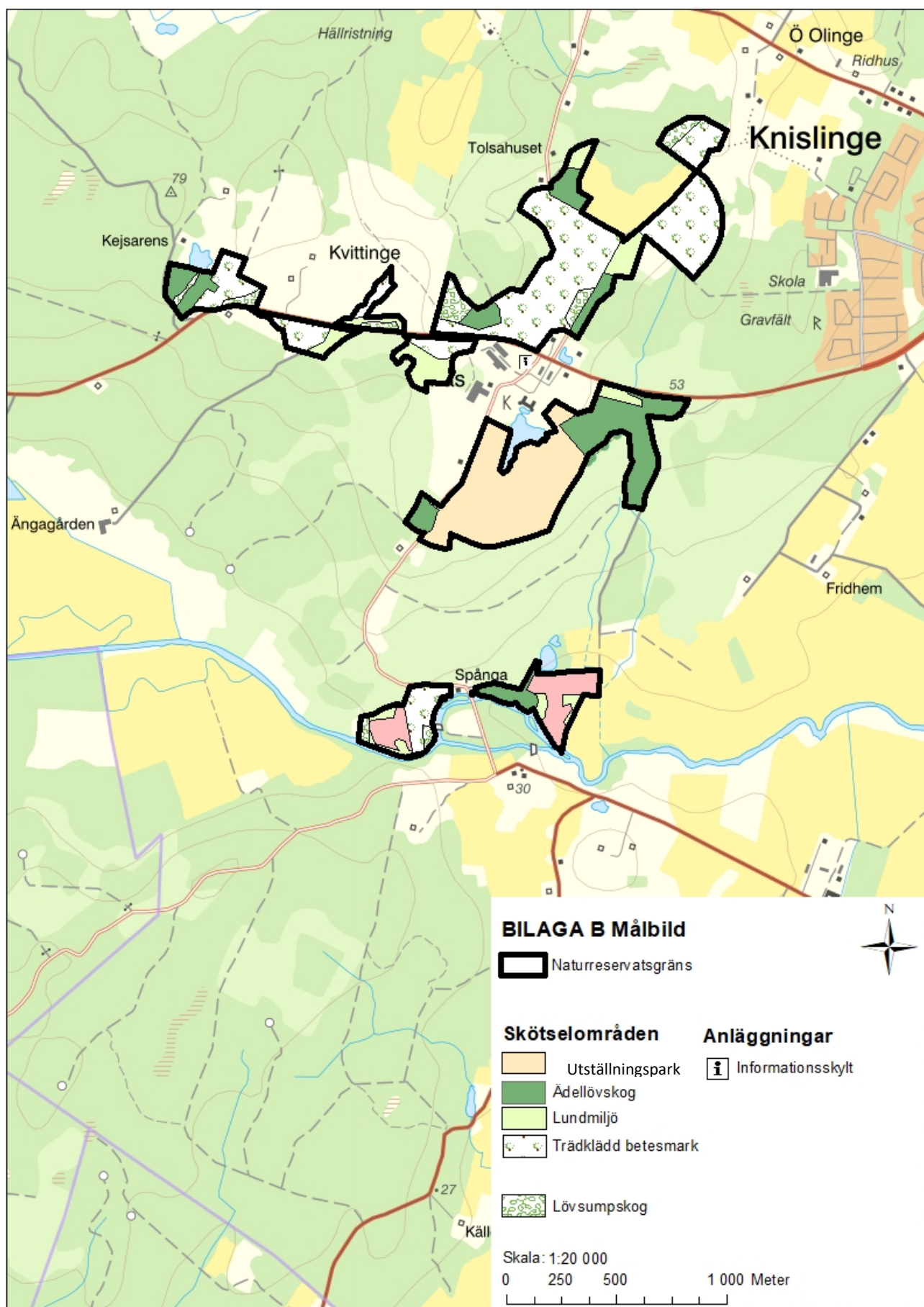
14.2 Kartor

- Ägomätning 1800, 11-GRY-7, Lantmäterimyndigheternas arkiv
- Generalstabskartan, Karlshamn J243-10-1, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Häradsekonomiska kartan, 1926-34, Vanås J112-3-39, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Häradsekonomiska kartan, 1926-34, Knislinge J112-3-40, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Flygbild från 1939, Lunds universitet
- Övriga kartor och bakgrundskartor, Lantmäteriet. © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga A Skötselområden

Bilaga B Målbild

Bilaga C Natura 2000 Bevarandestatus

Natura 2000-området Vanås, SE0420323 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Natura 2000-naturtyper

9020 – Boreonemoral ädellövsog.
9070 – Trädklädd betesmark.
9071 – Trädklädd betesmark – Ekhagar.
9130 – Näringsrik bokskog.
9160 – Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog.

Icke-naturtyper

906 – Triviallövsog (>70% triviallov).
909 – Lövsumpskog (lövsog på blöt mark).
6911 – Öppen kultiverad betesmark.
6915 – Fuktäng.
6950 – Väg + väkantvegetation.
6999 – Exploaterad mark, ickenatura-naturtyp.

Naturreservatet Wanås i Östra Göinge kommun utgör ett kärnområde för grova gamla lövträd i Skåne. Här finns över 1200 grova träd på landskapsnivå, varav över 1100 av dem hamnar inom naturreservatet, Skånes femte grövsta ek, Snapphaneeken är en av dem.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller också information om friluftsliv, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane

Kontaktperson

Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötande

Skogsstyrelsen: ser positivt på att naturreservatet bildas.

Vi har inga ytterligare synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon ytterligare information att tillföra som har bäring på detta.

Trafikverket: Berörda vägar är väg 2050, väg 2047 samt väg 2094. Trafikverket har följande synpunkter.

☐ Längs med väg 2094 finns ytterligare en allé', A593, som Trafikverket förvaltar. För den här allén önskar Trafikverket samma undantag som för A592 och A599, vilka nämns i underlaget.

☐ Längs med väg 2050 finns det en artrik väggkant. Denna önskar Trafikverket fortsatt kunna sköta utan vare sig anmälnings eller tillståndsplikt. Vid förekomst av invasiva arter önskar vi ett förtygligande i föreskrifterna att dessa kan bekämpas.

☐ På sidan 6, andra stycket- undantag från föreskrifter önskar Trafikverket ett förtydligande. I normalt underhåll ingår även diktning och skötsel av befintligt vägområde. Även pågrusning och om/uppbyggnad av väggroppen kan behövas utföras. Eftersom dessa åtgärder är av vikt för att vägen fortsatt ska vara säker önskar Trafikverket att denna typ av skötsel ingår i undantaget.

Länsstyrelsen: Har kompletterat undantaget från föreskriften med den ytterligare redovisade allén. Naturreservat förläggs oftast i kanten till vägområdet, där Trafikverkets ansvar vidtar. I det fall vägområdet hamnar inom naturreservatet omfattar undantaget från föreskrifter allt det arbete som Trafikverket behöver utföra inom vägområdet, inklusive pågrusning, om/uppbyggnad av väggropp inom befintlig vägsträckning. Det är först om Trafikverket behöver bege sig utanför vägområdet som dispens behöver sökas.

Östra Göinge kommun: I huvudsak bifaller Östra Göinge kommun Länsstyrelsens eventuella beslut om bildande av naturreservat på Wanås Gods.

Att bevara och stärka artskyddet för en rad olika arter ligger väl i linje med kommunens arbete med miljömålen och med kommunens översiktsplan. Att ta tillvara på de möjligheter till biotop- och artspecifik vård av marker som har och har haft lång kontinuitet i brukandet är i många fall väsentligt för bevarandet och utvecklandet av biologisk mångfald. Vidare anser kommunen att tillgänglighet till området och information för allmänheten och det rörliga friluftslivet är viktigt och bör tydligt informeras om via ex skyltar. Utmärkningen och avgränsningen av naturreservatet bör vara tydlig.

Det är viktigt att Wanås konst får fortsatt goda förutsättningar för att utveckla och bedriva sin verksamhet i området.

Vidare anser kommunen att det kan finnas utrymme för eftertänksamhet beträffande vissa punkter i skötsel och bildandet av naturreservat Wanås.

De punkter som kommunen anser bör förklaras och belysas tydligt är:

- Utvecklandet och bevarandet av "Grön infrastruktur" och då främst i hänseende till förekomst och ev. kommande förekomst av några arter i familjen långhorningar bland skalbaggar. Detta bör finnas omnämnt i skötselplanen.

- Specifika arter som inte är omnämnda i skötselplanen men som på grund av sin ställning i Artdatabankens "Rödlista" borde vara med är: Tjockskalig Målarmussla, funnen i Almaån vid Spånga 2005 samt 2007 av Mikael Svensson. Almlav, funnen 1994 av Skogsstyrelsen vid Spånga växandes på gammal Ask. Humlekortvinge, funnen 2011 vid en personalexkursion av Artdatabanken i Utställningsparken, samt Brokig barksvartbagge, funnen 1991 på Vanås av Folke Olsson. Dessa arter gynnas i stor utsträckning redan av den föreslagna skötselplanen men kommunen anser att det är av vikt att dessa arter omnämns i planen.

- Jakt. Att bedriva jakt inom naturreservatet i någon form kan och bör anses rimligt. Dock kan det finnas skäl till att se över de ekologiska effekterna, positiva som negativa, som jakt innebär för reservatet och detta bör tas upp i skötselplanen. Ex bör det finnas någon form av skötselråd i upprättandet av nya eller skötsel av befintliga foderplatser.

- Vid rensning av diken i skogs- och jordbruksmark ska all nödvändig och önskvärd hänsyn till mottagande vattendrag (Almaån) tas. Detta för att motverka att värdefulla livsmiljöer, för ex Tjockskalig Målarmussla och Hornslamslända, riskerar att påverkas negativt. Även fiskar, som ex Öring och Sandkrypare är beroende av rena bottenar som är fria från slam. Detta bör finnas omnämnt i skötselplanen. Detta gynnar även fåglar som ex Kungsfiskare.

Länsstyrelsen: Gällande grön infrastruktur och förekomst av långhorningar anser länsstyrelsen att dessa omfattas av beskrivningen av de arter som lever på de grova träden som förekommer i området. Långhorningar är en familj bland många som gynnas av att de grova träden tillåts stå kvar. Gällande specifika arter så har länsstyrelsen utgått från kända inventeringar och information på Artportalen. Almaån ingår ej i naturreservatet varför där förekommande arter ej kan tas med. Delar av Spånga ligger utanför naturreservatet därav tas almlavens förekomst ej upp,

då trädlokalen är okänd. Humlekortvinge är redan upptagen på artlistan på sidan 30 i skötselplanen. Länsstyrelsen kompletterar skötselplanen med uppgiften om fyndet gällande brokig barksvartbagge. Länsstyrelsen anser inte att det finns skäl i ärendet att utreda de ekologiska effekterna av jakt i naturreservatet. Vidare har inte länsstyrelsen ansett att det varit aktuellt reglera utfodring av jaktbart vilt då detta främst sker utanför naturreservatet eftersom stora delar av naturreservatet utgörs av konstpark, betesmark eller områden som ligger mycket nära väg, där utfodring är olämpligt. Vid rensning av dike gäller Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Vidare ska rensmassorna från dike i betesmark utläggas på åkermark utanför naturreservatet. Rensmassor från dike i skogsmark får utbredas på intilliggande skogsmark.

SGU: avstår från att yttra sig i ärendet.

E.ON Energidistribution AB: Inom föreslaget område för naturreservatet har E.ON ett befintligt elnät som består av låg- och mellanspänningsluftledningar, se bifogad översiktskarta. (finns i akten, red anm). E.ON tillstyrker förslag till beslut om naturreservat under förutsättning att nedanstående yrkanden om ändringar i föreskrifter införs, i annat fall motsätter sig E.ON förslaget till beslut.

Yrkanden

Att det i undantagen från föreskrifter framgår att:

- ☐ Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för drift, underhåll och ombyggnad av vid tiden för detta beslut befintliga ledningar samt skogligt underhåll av tillhörande skogsgator enligt gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt samt efter tillstånd från Länsstyrelsen
- ☐ Att det ska framgå i föreskrifterna att förändring av elnätet får tillståndsprövas

Bakgrund till yrkande

Kraftledningarna omfattas av Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter, ELSÄK-FS 2008:1 samt ELSÄK-FS 2010:1. Starkströmsföreskrifterna reglerar bland annat ledningskonstruktion, höjd över mark, avstånd från ledning till byggnad, brännbart upplag, parkeringsplatser, tillfartsvägar med flera verksamheter. För luftledningens bibehållande måste vi kunna utföra kontroll och skötseln enligt ELSÄK-FS 2008:3 inklusive ändringar i ELSÄK-FS 2010:3.

Underhåll/Röjning och reparation

För att säkerställa ellagens krav på säkra, tillförlitliga och effektiva elleveranser (3 kap. 1 § ellagen) måste E.ONs underhåll av elledningar även fortsättningsvis kunna genomföras och bedrivas på ett rationellt och kostnadseffektivt sätt.

Bestämmelserna i naturreservatsföreskrifterna får inte utgöra hinder för vårt framtida, planerade och regelbundna skogliga underhåll av ledningsgatan, vilket t.ex. omfattar röjning och fällning av farliga kantträd.

E.ON måste kunna utföra ett normalt skogligt underhåll inom en skogsgata på:

- ☐ 8 meter för 10 kV luftledningen (röd heldragen linje).
- ☐ 4-6 meter för en 0,4 kV luftledning (blå heldragen linje).

Underhållet kan ske genom att därutöver ta bort enstaka, för ledningen, farliga träd utanför skogsgatan. Vid kabelfel är det nödvändigt att få reparera ledningen. För att kunna utföra nödvändig drift och nödvändigt underhåll samt reparation av ledningarna är det en förutsättning att motordrivna maskiner kan framföras i samt till och från ledningsgatan och ledningsstråket. Detta innebär att schaktning/grävning måste få utföras där reparation och underhåll krävs. Om det i naturskyddet ska ingå att kvarlämna fällda träd kan E.ON göra det under förutsättning att E.ON inte hålls ansvariga för skogsskyddet.

Samråd och dispens

Reparationsåtgärder på en kraftledning kan vara av akut karaktär. Avbrott kan innebära påtaglig påverkan på människors säkerhet och välbefinnande och måste därför åtgärdas omedelbart. Enligt ellagen får dessutom elavbrott inte vara längre än 24 timmar. Vid sådana tillfällen är ett tillstånds- eller dispensförfarande inte lämpligt. E.ON noterar att det i undantag från föreskrifter finns upptaget att det vid akuta åtgärder kan förvaltaren informeras i efterhand från det att arbetet har inletts, vilket vi tycker är bra. För planerade åtgärder på befintliga anläggningar anser E.ON att ett samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6§ MB tillsammans med eventuella försiktighetsåtgärder är ett lämpligt förfarande. Dispens från naturreservatets föreskrifter får enligt 7 kap 7, 26 §§ MB enbart ske om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med föreskriftens syfte. För att kunna uppnå god leveranssäkerhet av el måste E.ON utan undantag kunna utföra ovan nämnda underhållsåtgärder. Därför motsätter sig E.ON kravet på dispens för redan befintliga ledningar.

Anslutningsplikt

Om det i framtiden blir aktuellt med förändring av elnätet och/eller nyanslutning inom eller i närheten av området, bör det framgå i reservatföreskrifterna att förändring av elnätet får tillståndsprövas. När en begäran om utökning av elnätet görs har E.ON anslutningsplikt och kan inte neka en anslutning till elnätet.

Allmänna upplysningar

Vägar/GC-banor

Med anledning av elsäkerheten ska nätägaren kontaktas om en förändring av marknivån under eller bredvid kraftledningarna skulle ske. Detta gäller även när anläggningar såsom vägar, gångoch cykelbanor, etc ska anläggas.

Om vägar kommer att spärras av med exempelvis bommar måste E.ON få tillgång till nycklar eller koder så att passage för drift och underhåll av ledningen kan ske.

Avverkning

Om avverkning sker i närheten av våra ledningar så vill vi informera om att arbete under och bredvid kraftledningar gäller särskilda bestämmelser och både Elsäkerhetsverket starkströmsföreskrifter och Arbetsmiljöverkets föreskrifter måste iakttas. Det är därför viktigt att kontakta E.ONs kundsupport i god tid innan arbete sker, tfn 0771-22 24 24.

Jakttorn/Vindskydd

Byggnader, fågeltorn eller liknande får inte utan ledningshavarens medgivande uppföras på närmare avstånd än 10 meter från ledningens yttersta faslina

Stängsel/Staket

Om viltstängsel ska monteras ska fastighetsägaren alltid kontakta E.ON inför uppförande i närheten av kraftledningarna. Detta för att få uppgifter om vilka särskilda skyddsåtgärder som eventuellt erfordras.

E.ON förutsätter att hänsyn tas till ovanstående synpunkter samt att vi i fortsättningen kan sköta om våra anläggningar enligt gällande föreskrifter och standarder.

Länsstyrelsen: Erinrar att drift och underhåll av ledningar, anläggningar och skogligt underhåll längs ledningsgator får ske i fortsättningen precis som det tidigare har skett. Länsstyrelsen anser att detta faller under den ledningsrätt som ni innehar. Föreskrifterna motsätter sig inte tillståndsprövning av förändringar i elnätet sker, dock utgör nyanslutningar till befintligt elnät en dispenspliktig verksamhet, då nyanslutningen kan innebära grävning eller annan åtgärd i inom naturreservatet. Utgångspunkten bör vara att finna en sådan lämplig sträckning som möjligt som medför ett begränsat intrång på områdets naturvärden.

Lunds botaniska förening: Att bevara biologisk mångfald, att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och att skydda och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter är något vi inom föreningen klart understödjer. Bland biologiska bevarandevärden framkommer att Wanås utgör ett kärnområde avseende grova ekar och bokar i Skåne och att över 1100 grova träd finns inom tilltänkt naturreservat.

Detta och mycket mer som lyfts fram är tilltalande men på minst två ställen i dokumentet nämns i dessa sammanhang "arter som blekbalsamin..." Detta må betraktas som ett tydligt misstag eftersom denna art närmast betar sig invasivt i liknande miljöer runt om i Skåne. Avseende skötselplan och förvaltning nämns att främmande/ invasiva arter inte ska förekomma och det är bra. *Impatiens glandulifera*, jättebalsamin, är noterad i området och det är väsentligt att denna art bekämpas på så tidigt stadium som möjligt. I sköselföreskrifterna står att sykomorlön ska bekämpas och det är bra, emellertid kallas *Acer pseudoplatanus* nuförtiden officiellt för tysklön och det namnet bör rimligen användas.

Avseende många arter finns relativt detaljerade skötselråd men såvitt jag kan se saknas de för knutört, *Lysimachia minima*. Det är en konkurrenssvag art som skulle behöva understöd vad gäller skapande av lämpliga biotoper och det borde vara fullt möjligt att åtgärder vidtas utan att inkräkta på andra skyddsvärda organismer. Det finns en förteckning på rödlistade kärlväxter inom området och den kan utökas med *Urtica urens*, etternässla, *Valeriana dioica*, småvänderot, samt *Scorzonera humilis*,

svinrot. Bland icke rödlistade men likväl relativt ovanliga arter i landskapet kan noteras förekomst av *Alchemilla filicaulis* var. *vestita*, vindaggkåpa. Sammantaget ställer sig föreningen positiv till planerade åtgärder inklusive att försöka återinföra *Arnica montana*, slättergubbe, inom planerat reservat.

Länsstyrelsen: har preciserat beskrivningen gällande blekbalsamin att den är införd av människan. Länsstyrelsen tar gärna emot uppgiften var jättebalasmin har noterats någonstans. Länsstyrelsen har noterat namnbytet på sykomorlön och uppdaterat det till tysklön. Länsstyrelsen är tveksam till att lägga resurser på att försöka bevara en art som knutört (svårobserverad och enskilda lokaler är ofta obeständiga, en art som behöver fuktig, bar, troligen även solbelyst, mark) inom detta naturreservat. Länsstyrelsen har kompletterat listan med upptagna rödlistade arter.

Puggehatten: ser mycket positivt på, och tillstyrker, förslaget att bilda naturreservatet Wanås. En hel del är känt om områdets svampar, även om ingen svampinventering genomförts. Det relativt nya fyndet av saffranstikka (CR) är det blott andra kända i Skåne och visar vilken potential området har vad gäller svampar knutna till gamla ädellövträd.

Puggehatten har i övrigt följande synpunkter på

- Föreskrifterna Under avsnitt C konstaterar vi med förvåning att det saknas ett uttryckligt koppeltvång för hundar, något som normalt finns i alla naturreservat.
- Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder Med tanke på områdets mykologiska potential och trots att förhållandevis mycket är känt om områdets svampar, är det önskvärt att det ges möjlighet till en inventering under en gynnsam säsong.

Länsstyrelsen: föreskrifter ska användas där de är motiverade utifrån syftet med naturreservatet. I detta ärende ingår friluftsliv ej i syftet med naturreservatet. Stora arealer utgörs av områden som torde vara självreglerande på att inte släppa hund lös, som utställningsparken, betesmarker utan leder, eller vägnära områden. Länsstyrelsen välkomnar en mykologisk inventering och lägger särskilt in under uppföljning, tickornas utveckling i området

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Mottagare

För att överklaga skriver ni till regeringen, Miljödepartementet. Observera dock att ni ska skicka överklagandet till skane@lansstyrelsen.se eller till Länsstyrelsen Skåne, Miljöavdelningen, 205 15 MALMÖ.

Tid för överklagande

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den **13 november 2020**. Om den som vill överklaga beslutet företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Innehåll

Överklagandet ska vara skriftligt. I överklagandeskrivelsen ska ni ange:

- vilket beslut ni överklagar, beslutets datum och ärendenummer (diarienummer),
- på vilket sätt ni vill att beslutet ska ändras,
- er adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- eventuella handlingar eller annat som stödjer er mening.

Ytterligare upplysningar

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra kan ni ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-224 10 00 (växel).